

Адресы: 422888, ТР, Әлки районы,
Аппак авылы, Тынычлык урамы, 1 йорт
Тел/Факс 8 (84346) 76443

422888, РТ, Алькеевский район,
с.Аппаково, ул.Мира, д.1
Тел/Факс 8 (84346) 76443

РЕШЕНИЕ

с.Аппаково

КАРАР

2018 елның 19 марты

6№

**Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының Аппак авыл жирлеген
төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында**

2003 елның 06 октябрдәгә "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясы нигезендә, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының Аппак авыл жирлеген территориясендә тулаем төзекләндерү объектларын чиста һәм тәртиптә тотуга бердәм таләпләр билгеләү максатларында Әлки муниципаль районының Аппак авыл жирлеген советы **КАРАР ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының Аппак авыл жирлеген төзекләндерү буенча кушымтада бирелгән кагыйдәләргә яңа редакциядә расларга.

2. Үз көчен югалткан дип танырга:

- Аппак авыл жирлеген Советының 2017 елның 17 июндәгә

"Аппак территориясендә төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында" 9 номерлы карарын

- Аппак авыл жирлеген Советының 2017 елның 26 июлдәгә «Аппак авыл жирлеген Советының 2017 елның 17 июндәгә "Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының Аппак авыл жирлеген төзекләндерү кагыйдәләрен раслау турында» 9 номерлы карарына үзгәрешләр кертү хақында» 17 номерлы карарын.

3. Әлегә карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының Аппак авыл жирлеген Уставы билгеләгән тәртип нигезендә махсус мәгълүмат стендларында бастырып чыгарырга.

4. Әлегә карар рәсми басылып чыккан көннән үз көченә керә.

5. Әлегә карарның үтәлешен тикшереп торуну үз өстемдә калдырам.

Совет рәисе,
Татарстан Республикасы
Әлки муниципаль районы
Аппак авыл жирлеген башлыгы

И. Х. Әбжәббарова

**Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районының Аппак авыл җирлеген
төзекләндерү кагыйдәләре**

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре - муниципаль хокукый акт, ул Россия Федерациясе законнары һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актлары нигезендә, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү буенча чаралар исемлеген, муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү буенча чаралар исемлеген, аларны үткөрүнең тәртибен һәм ешлыгын билгели.
2. Әлеге кагыйдәләр барлык физик һәм юридик затларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә үтәве мәжбүри.
3. Муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре түбәндәге мөһкәмәләргә җайга сала ала:
 - 1) гомуми файдаланудагы территорияләргә тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;
 - 2) фасадларның тышкы төр һәм биналарның, корылмаларның киртәләү конструкцияләре;
 - 3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, тоту һәм торгызу, шул исәптән җир эшләрен башкарганнан соң;
 - 4) биналарны, төзелешләргә, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яктыртуны оештыру;
 - 5) торақ пунктлар чикләрендә урнашкан газоннарны, чөчәклекләргә һәм үләнчел үсемлекләр биләгән башка территорияләргә төзү, тоту, торгызу һәм саклау тәртибен кертеп, муниципаль берәмлек территориясен яшелләндерүгә оештыру;
 - 6) муниципаль берәмлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары, вывескалар белән күрсәткечләр урнаштыру;
 - 7) балалар һәм спорт майданчыкларын, хайваннарны, парковкаларны (парковка урыннарын), кече архитектура рәвешләрен урнаштыру һәм тоту;
 - 8) җәяүлеләр өчен коммуникацияләр, шул исәптән тротуарлар, аллеялар, юллар, сукмаклар оештыру;
 - 9) күрсәтелгән территориядә инвалидларның һәм халыкның башка аз мобильле төркемнәренә тоткарлыксыз хәрәкәт тәэмин итү максатларында муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү;
 - 10) муниципаль берәмлек территориясен, шул исәптән кышкы чорда, җыештыру;
 - 11) яңгыр сулары агып төшүгә оештыру;
 - 12) җир эшләрен уздыру тәртибе;
 - 13) яқындагы территорияләр эчтәлегендә биналар, төзелешләр, корылмалар, корылмалар, җир кишәрлекләргә (мондый йортлар чикләрендә төзелмәгән яисә төзелмәгән күпфатирлы йортлардагы урыннарның милекчеләреннән һәм (яисә) башка законлы хужаларынан тыш) катнашу, шул исәптән финанс, милекчеләргә һәм (яисә) башка законлы хужалары;
 - 14) Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртип нигезендә янәшәдәге территорияләргә чикләрен билгеләү;
 - 15) муниципаль берәмлек территориясен бәйрәмгә бизәү;

16) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыруда гражданның һәм оешмаларның катнашу тәртибе;

17) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләренең үтөлешен тикшереп торуну гамәлгә ашыру.

4. Территорияләргә төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм җир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, җирлекнең Генераль планы, Җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясе нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге Кагыйдәләр җирлек территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын жыюны, алып китүне, транспортировкалауны, утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләргә җайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге кагыйдәләргә гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

җирле эһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм автомобиль юлының бүленгән полосасы чикләрендә һәм аларда урнашкан яисә алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл өслеге һәм шуңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын - саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын, җитештерү объектларын, автомобиль юлларын төзекләндерү элементларын үз эченә алган транспорт инфраструктурасы объекты;

фасадның архитектур үзенчәлекләре - бинаның фасадның, шәһәр төзелеше мохитенең конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган аермалы характеристикалары (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, ярашлылык һәм пропорциональ булу, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансы);

фонсыз конструкцияләр - тышкы мөгълүмат чараларын өзерләү ысулы, корылма аерым хәрәфләрдән, билгеләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;

территорияне төзекләндерү - муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрендә билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру эшчәнлегенә, ул гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга, муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын яхшыртуга, торак пунктлар территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләргә, җир кишәрлекләргә, биналарны, корылмаларны, корылмаларны, территорияләргә карап тотуга юнәлдерелгән;

вертикаль яшелләндерү - биналарның фасад өслекләрен һәм корылмаларны, шул исәптән балконнарны, көймәләргә, галереяларны, терәк стеналарын һ.б.

куллануны, аларда стационар һәм мобиль яшел утыртмаларны урнаштыру өчен;

витрина - фасадның бер өлешен биләп торучы тоташ пыялалау рәвешендәге проем (тәрәзә, витраж);

барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзә - җирлекнең тышкы образын формалаштыручы биналар һәм җирлек территорияләргә фасадларының архитектур-сәнәгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре;

яктыртуның тышкы ысулы - мөгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, ул вакытта мөгълүмат кыры аңа юнәлтелгән утның еракта урнаштырылган чыганагы белән яктыртыла;

квартал эчендәге (җирле) юл - магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына таба транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу - юлларның, хужалык проездының, тротуарның бөтен киңлегенә сыйфатлы асфальт түшәменә торгызуны, бордюр ташын кире урнаштыруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, газ үләннәргә чечелү һәм бозылган яшел үсентеләр утырту тырмасы астына газлар ремонтлауны, реклама

конструкцияларен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы;

газон - махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чечелә торган, ул утырту өчен фон, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенә мөстәкыйль элементы булып тора, шулай ук табиғый үлән капламы;

жирлек территориясе - муниципаль берәмлек чикләре чикләрендәге территория; мөғълүматны тапшыруның динамик ысулы - мөғълүматны электрон чыганақлардан файдаланып тапшыру ысулы һәм мөғълүматны алмаштыруны күздә тоткан табло;

йорт биләмәсе - ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир кишәрлеге;

ишегалды корылмалары - жир кишәрлегендә урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (базлар, күгәрченнәр, сарайлар һ.б.);

йорт билгеләре - аншлаг (урам, мөйдан, проспект атамаларын күрсәтүче), номер билгесе (йорт һәм корпус номерын күрсәтүче), подъезд һәм фатирлар номерын күрсәтүче, инвалидлар өчен объекттан файдалану мөмкинлеген тәэмин итүче халықара символ, байрақлар, истәлекле такталар, полигонометрик билге, янғын сүндерү гидранты күрсәткече, грунт геодезик билгеләр күрсәткече, магистраль һәм су үткөргеч челтәр камералары, жирлек канализациясе күрсәткече, жир асты газүткөргече корылмалары күрсәткече;

бина - автоном рәвештә яшәргә, реконструкцияләнергә һәм эксплуатацияләнергә мөмкин булган бердәм күләм төзелеш системасын (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән) тәшкил итүче капитал төзелеш объекты;

яшел үсентеләр - табиғый һәм ясалма килеп чыккан агач-куаклык һәм үләнчел үсемлекләре жыелмасы (паркларны, урманнарны, махсус сакланылучы табиғат территорияларен, бульварларны, скверларны, бакчаларны, бакчаларны, газоннарны, чәчәклекләрне, шулай ук аерым торучы агачларны һәм куакларны да кертеп);

жир кишәрлеге - Жир өслегенәң характеристикалары булган, аны индивидуаль билгеле бер әйбер сыйфатында билгеләргә мөмкинлек бирә торган өлеше;

жир эшләре - жирлек территориясенәң камилләштерелгән яисә грунт катламын бозуга яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән катламын төзүгә (укладкага) бәйле эшләр;

инженерлык коммуникацияләре - инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләре: суүткөргеч, канализация, жылыту, торбаүткөргеч, электр тапшыру линияләре, элемент һәм жирлек территориясендә гамәлдә булган йә салына торган башка инженерлык корылмалары;

жирлекнең тарихи территорияләре - махсус жирлек әһәмиятендәге территорияләр, аларны үзләштерү XI гасыр башыннан 1959 елга кадәр чорга туры килә, аларга карата урнаштыру өчен рөхсәт ителә һәм рөхсәт ителми торган тышкы мөғълүмат типлары һәм төрләре, шул исәптән мондый конструкцияләргә таләпләр, Россия Федерациясе халықларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турындагы Россия Федерациясе законнары, аларны саклау һәм алардан файдалану турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнгән. Жирлекнең тарихи территорияләренәң гомуми чикләре башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбә яшелләндерү - аларда архитектура-ландшафт объектларын (газлар, чәчәк түтәлләре, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мөйданнар һ.б.) төзү өчен биналарның түбәләрен һәм корылмаларны куллану;

яңгырлы канализация (яңгыр сулары) - өскә (яңгыр сулары, таллар), су юу һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән технологик яктан бәйле инженерлык корылмалары (улақлар, яңгыр сулары, лотоклар һәм торбалар) комплексы;

жемелдәүче яктылык - яктылык агымы характеристикаларын (төс, яктылык, керешү чираты һ.б.) алмаштыруны күздә тотан торган яктылык-одинамик нәтижә;

тышкы яктырту - жирлекнең караңгы вакытында магистральләр, урамнар, майданнар, парклар, скверлар, бульварлар, ишегаллары һәм жәяүлеләр өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

килеп туган төзелешнең тышкы архитектур йөзен бозу - урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының тибына һәм төрөнә карата таләпләрне, шул исәптән, жирлек барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген исәпкә алып, әлеге Кагыйдәләр билгеләгән таләпләрне үтәмәү;

санкцияләnmәгән чүплек - үз белдеге (рөхсәтсез) ташландыру (урнаштыру) яисә каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, юридик яисә физик затлар эшчәнлегенә барышында барлыкка килгән башка чүп-чарны берләштерү, 50 кв. метрдан артык майданда һәм 30 куб. метрдан артык күләмле;

стационар булмаган сәүдә объекты - ул сәүдә объекты (павильон һәм киоск), ул, күчмә корылмалардан тыш, жир кишәрлегенә белән нык бәйлә булмаган вакытлы корылма яисә вакытлы конструкция булып тора;

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек тирәлеген формалаштыруны тәмин итә торган территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оешмасы элементы, шулай ук инженерлык эзерлегенә төрле төрләрә буенча эшләр үткөрүгә (вертикаль планлаштыру, терраслау, кронирование һ.б.) бәйлә комплекслы процесс һәм яшелләнделерелгән территорияләрне төзекләндерү: турыдан-туры агач утырту, шул исәптән эре үлчәмнәр, куаклыклар, үләнчел газлар, чөчәклекләр, альпинарийлар һәм рокарилар булдыру, махсуслаштырылган бакчалар төзү һ.б.лар төзү белән бәйлә комплекслы процесс;

гомуми файдаланудагы яшелләнделерелгән территорияләр - гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикләнгән файдаланудагы яшелләнделерелгән территорияләр - предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләрнең яшелләнделерелгән территорияләре;

махсус билгеләнештәге яшелләнделерелгән территорияләр - санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратларны яшелләнделерү, үсентеләр питомниклары;

махсус сакланылучы табигать территорияләре - табигать комплекслары һәм аеруча табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм савыктыру өһәмиятенә ия булган, жирле үзидарә органнары карарлары тарафыннан тулысынча яисә өлешчә хужалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән жир, су өслеге һәм алар өстендәге һава киңлегенә участоклары;

жәмәгать транспортының көтүен туктату - жәмәгать транспортын туктату, пассажирлар утырту һәм төшерү зонасына һәм жәмәгать транспортында пассажирлар көтеп тору зонасына ия махсус җиһазландырылган майданчык;

пыялаланган фасад - фасадның бөтен яссылыгын яисә аның шактый өлешен алып тора торган тоташ пыяладан эшләнгән фасад;

яктыртуның ачык ысулы - яктылык чыганагының аны тарату өчен каршылыклары булмаган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;

жирлек панорамасы - жирлек территориясенә ачык тирәлектән (яр бие, майданы, су объектлары акваториясе, күренеш һәм күзәтү майданчыклары) кабул ителә торган, жирлек характеристикаларын һәм силуэтын ача торган фрагменты;

бина фасадларының колористик хәл итү паспорты (фасадларның төсләр чишелеше) - билгеләнгән төрлө килештерелгән һәм расланган, аерым бина фасадының жирлек территориясендә урнашкан фасадының бердәм архитектура һәм төсләр чишелешен билгели торган һәм аның тышкы бизелешенә таләпләр билгели торган документ;

жирлек урамнары перспективасы - алгы фронт формалаштыручы жирлек мохите фрагментын һәм барлыкка килгән композицион, стиль һәм сәнгать характеристикалары булган урамнар силуэтын визуаль кабул итү;

жәяүлеләр өчен зоналар - транзит хәрәкәт итү максатларында халык хәрәкәте үткөрелә торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган жирлек территорияләре участкалары, алар урамнан тыш һәм жир өсте жәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният ядкарьләренә, рекреацияләренә югары концентрациясә һ.б. Жәяүле зоналар эспландларда, жәяүлеләр урамнарында, торақ пункт мәйданнарының жәяүле частыларында формалашырга мөмкин;

йорт алды территориясә - яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары булган күпфатирлы йорт урнашкан жир кишәрлеге, әлеге йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм күрсәтелгән жир кишәрлегендә урнашкан башка объектлар;

якындагы территория - бина, корылма, койма, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары чикләренә турыдан-туры тоташа торган территория, бирелгән жир кишәрлеге чикләренә, шулай ук миләктәге, файдаланудагы (биләүдәге) башка объектларга һәм билгеләнгән төртіптә төзекләндерү эшләре башкарылырга тиешле;

продуктив хайваннар һәм кошлар - алар сөтне, йонны, йомырканы һәм башкаларны алу өчен күп тапкырлар яисә даими кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;

тышкы мәгълүмат чараларын (паспортны) урнаштыру проекты - Башкарма комитет карары белән расланган, ул төзекләндерү элементының тышкы күренешен һәм төгәл урынын, ә атап әйткәндә тышкы мәгълүмат чараларын билгели торган һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка белешмәләренә үз эченә алган билгеләнгән рәвештәге документ;

территорияне санитар чистарту - аерым территориядән жыю, каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны алып китү һәм утильләштерү (зарарсызландыру);

яктылык тартмасы - тышкы мәгълүмат чараларын әзерләү ысулы, корылма эчке яктыртылган бер күләмнән яисә күләмле элементлардан гыйбарәт;

авыл хужалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хужалыгы продукциясен, терлекләренә житештерү өчен кулланыла торган хайваннар, кыйммәтле мехлы жәнлекләр, куяннар, умарталар һәм башкалар;

махсулаштырылган оешмалар - төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә жирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендәге эшчәнлекнең махсус төрләрен гәмәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукий рәвештәге юридик затлар;

территорияләренә тоту - жир кишәрлегендә урнашкан биналарны, корылмаларны, кече архитектура формаларын, коймаларны, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, жир асты инженерлык коммуникацияләрен һәм аларның конструктив элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын үз вақытында ремонтлау һәм фасадларын карап тотуга бәйле чаралар комплексы;

жирле әһәмияттәге юлларны тоту - юлларның, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын тәмин итә торган эшләр комплексы;

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (вывеска) - оешма урнашкан урында һәм (яисә) турыдан-туры товарны гәмәлгә ашыру урынында урнашкан, биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү урынында "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә мәжбүри булган мәгълүматны, ә атап әйткәндә, оешманың фирма атамасы (исеме) һәм аның эш режимы турындагы мәгълүматны, шулай ук законны үз көченә урнаштыру яисә эшлекле әйләнеш гадәте үз көченә урнаштырыла торган һәм рекламага бәйле максатларны эзәрлекләми торган мәгълүматны үз эченә алган территорияне төзекләндерү элементы. "Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы" һәм "тышкы мәгълүмат чарасы" төшенчәсе тиңдәш;

суперграфика - фасадларның архитектур-сәнгати бизәлеше алымнарының берсе (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика);

тактиль өслек - өске катлам фактурасының сизелерлек үзгөреше булган өслек; махсус жирлек әһәмиятендәге территорияләр - жирлекнең барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур йөзен саклау максатларында әлеге Кагыйдәләр белән урнаштыруга рәхсәт ителә торган һәм рәхсәт ителми торган тышкы мәғлүмат урнаштыру типлары һәм төрләре билгеләнә торган, шул исәптән мондый конструкцияләргә таләпләр билгеләнә торган махсус статуслы һәм (яисә) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәتكә ия булган территориянең бер өлеше;

территорияләрне җыештыру - җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны махсус билгеләнгән урыннарга җыюга, алып китүгә бәйлә эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чаралар;

урамнар һәм гомуми файдаланудагы торак пунктлар - гомуми файдаланудагы территорияләр, аларның эстетикасына югары таләпләр куелган;

вөкаләтле орган - үз компетенциясе чикләрендә жирлек территориясен оештыруны, координацияләүне һәм төзекләндерүне гамәлгә ашыручы башкарма комитет;

фасад - бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды);

фон конструкцияләре - хәрәфләр, билгеләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан тышкы мәғлүмат чараларын әзерләү ысулы;

фриз - фасадның декоратив әйләнә торган элементы яки горизонталь полоса рәвешендәге козырек;

фронтон - бинаның фасадының соңгы кат төрәзәләренең югарыгы билгеләреннән яисә чыгыш ясаучы элементлардан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнгән түбәдән югарырак күтәрелүче йомгаклау өлеше;

төзекләндерү элементлары - территорияне төзекләндерүнең состав өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, яшелләндерү элементлары, җиһазларның һәм бизәлешнең төрле төрләре, шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадлары, кече архитектура формалары, стационар булмаган корылмалар, мәғлүмати щитлар һәм күрсәткечләр.

II. Территорияләрне төзекләндерүгә, карап тотуны һәм җыештыруны оештыруга гомуми таләпләр

7. Жирлекнең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, эчтәлеккә һәм җыештырылырга тиеш.

8. Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, машина юллары, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләрен карап тотуны һәм җыештыруны оештыру вөкаләтле органнарны үз вөкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.

9. Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә, милек хокукында, башкача яисә мәҗбүри хокукта булган жир кишәрлеге территориясен (алга таба - жир кишәрлекләренең хокук ияләре), шулай ук гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә биналар, корылмалар, мөстәкыйль рәвештә яисә махсуслаштырылган оешмаларны үз акчалары исәбеннән җәлеп итү юлы белән карап тотуны һәм җыештыруны гамәлгә ашырырга тиеш.

Бина, корылма милекчелек хокукында яисә башка әйбер хокукында булган яисә берничә зат өчен мәҗбүри хокукта булган очракта, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешкә яисә күчәмсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Жир кишәрлеге территориясендә төрле затларга караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм жыештыру чикләре яклар килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, жыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның барлык милекчеләре яисә башка хужалары (кулланучылар) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яисә юридик зат карамагындагы жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, биләмәсендәге фактта урнашкан жир кишәрлеге чиге буенча территория жыештырылырга тиеш.

Бина, корылма милек хокукында яисә башка төрле хокукта булган очракта, берничә зат мәжбүри хокукта булса, фасадның эчтәлегенә якларның килешүе белән билгеләнергә мөмкин.

Килешү булмаса, фасадның эчтәлегенә милек хокукында яисә күчәмсез милек объектына башка хокукта өлешләргә пропорциональ рәвештә гәмәлгә ашырыла.

10. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тоту һәм жыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча өлегенә төр эшләренә үткөрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан гәмәлгә ашырыла.

10.1. Жирлек территориясендә узучы тимер юл юллары өлегенә корылмаларны файдаланучы оешмалар көчә белән тәэмин ителә.

10.2. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен тоту һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итүнең бер ысулы: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне тоту һәм ремонтлау эшләрен башкаручы затлар тарафыннан - өлегенә йортта күпфатирлы йортлар милекчеләре белән турыдан-туры идарә иткәндә гәмәлгә ашырыла (алга таба - идарәче оешмалар).

12. Индивидуаль торак йортлар территорияләрен тоту һәм жыештыру мондый йортларның милекчеләре (яллаучылар) тарафыннан башкарыла.

13. Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын тоту һәм карау түбәндәгеләренә гәмәлгә ашыра:

1) бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә - жир кишәрлегенә милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә - муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча өлегенә эшләренә башкаруга конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнгән урыннар чикләрендә (санитария зоналары, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) - өлегенә объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә - күпфатирлы йортлардагы торак урыннар милекчеләре яисә идарәче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренә, шул исәптән электр челтәрләренә, яктырту челтәрләренә, радиолинияләренә сак зоналарында күрсәтелгән коммуникацияләр хужалары;

6) жир асты коммуникацияләренә сак зоналарында (әгәр урнаштыру рәхсәт ителгән булса) - күрсәтелгән коммуникацияләр хужалары.

14. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм жир өсте суларын чыгару өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын жыю һәм чистарту, су сиптерү коллекторларын һәм яңгыр суларын агызу коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

15. Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибегә гәмәлдәге законнар, санитария кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә.

Санитария һәм туалетларның техник торышы өчен жаваплылыкны аларның милекчеләре, хужалары, арендаторлары яки махсуслаштырылган оешмалар китерә, аларга хезмәт күрсәтә.

16. Төзекләндерү эшләрен башкару ешлыгы эшләренң заказчысы тарафыннан объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып билгеләнә.

17. Жирлек территориясен тоту һәм жыештыру чикләре бирелгән жир кишәрлегенң чикләре (жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән булса, биләмәдәге жир кишәрлегенң фактта урнашкан чиге буенча) нигезендә физик һәм юридик затлар тарафыннан билгеләнә.

18. Вәкаләтле орган жирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләренә, билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә карап тоту һәм жыештыру эшләренң үтәлешен тикшереп тора.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен тышкы күренешенә, фасадларның һәм коймаларның, юлларның, индивидуаль торак йортларның, яңгыр канализациясе челтәрләренң, күзәтү һәм яңгыр сулары коеларының, су бүлеп чыгару корылмаларының, техник элемент чараларының, тышкы яктырту объектларының, кече архитектура рәвешләренң, стационар булмаган объектларның, төзелеш эшләрен житештерү урыннарының, күмү урыннарының тышкы кыяфәтенә, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарына карата таләпләр. Жирлек территориясен бәйрәм белән бизәү

Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен тоту буенча гомуми таләпләр

19. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен милекчеләре яисә башка хокук ияләре үзләре йә махсуслаштырылган оешмаларны үз ачкалары исәбеннән жәлеп итү юлы белән тоталар.

20. Алар урнашкан биналарның, корылмаларның һәм жир участокларының эчтәлегә алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен төзекләндерүне үз эченә ала:

биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;

2) жир кишәрлеген жыештыру һәм санитар-гигиена белән чистарту;

3) гражданныр, оешмалар һәм индивидуаль эшкуарлар эшчәнлегә нәтижәсендә барлыкка килә торган житештерү һәм кулланы калдыкларын жыю һәм алып китү;

Жир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм тәрбияләү.

21. Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешендәге, декоратив бизәлешле һәм инженерлык элементларына күренеп торган зыян күрергә тиеш түгел һәм тиешле эстетик халәттә ярдәм итәргә тиеш. Бинаның фасадын буяу фасадынң гомуми мәйданының 1%тан артыграгын тәшкил итмәскә тиеш.

Биналар, корылмаларның фасадлары эчтәлегә

22. Биналарның фасадлары, корылмалары эчтәлегә:

22.1. фасадларның, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырекларын, балкон һәм көймә коймаларын, түбәләрен һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскычларны коймаларны, витриналарны, декоратив детальләренә һәм башка конструктив элементларны, һәм аларның төсен үз вакытында ремонтлауны һәм торгызуны һәм торгызуны;

22.2. Суүсемнәрнң, су торбаларының һәм сливларның төзек хәлдә булуын һәм аларның эчтәлеген тәэмин итү;

22.3. герметизация, жөйләрнң сүтеп ябыштыру һәм тишеп чыгару;

22.4. керү урыннарын, тәрәзә төпләрен һәм ишегалларына керү урыннарын торгызу, ремонтлау һәм үз вакытында чистарту;

22.5. фасад өслекләрен, шул исәптән фасадларның элементларын, аларның торышына һәм эксплуатацияләү шартларына бәйле рәвештә, вакытында чистарту һәм юдырту;

22.6. тәрәзә һәм витриналарны вакытында юу, вывескалар һәм күрсәткечләрне;

22.7. язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.

23. Милекчеләр, биналарның, корылмаларның хокук ияләре, торак белән тәмин ителгән биналар һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар түбәндәгеләргә бурычлы:

23.1. Кирәк булганда, елга бер тапкырдан да ким түгел, фасадларны чистартып юарга,

23.2. кирәк булган саен, елга ике тапкыр, язын (жылыту системаларын сүндүргәннән соң) һәм көзен (жылыту сезоны башланганчы), тәрәзәләр пыяласының эчке һәм тышкы өслеген, балкон һәм көймә ишекләрен, керү ишекләрен химик чаралар белән чистартырга һәм юарга;

23.3. Агымдагы ремонтны, шул исәптән фасадның төсен, фасадның факттагы торышын исәпкә алып, 5-6 ел эчендә даими рәвештә яңартып үткәргә;

23.4. фасадның аерым элементларын (цоколь, күселәр, баскычлар, приямкалар, керү ишекләре, капка, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм көймәләр, су үткәргеч торбалар, тәрәзә төбәндәге отливлар, сызыкча ачышлар һәм башка конструктив элементлар) төзекләндерергә;

Чыгыш ясаучы конструкцияләр жиңмерелү ихтималы булган очракта, 23.5 Сак-кисәтү чараларын (киртәләр, челтәрләр урнаштыру, элементның жиңмерелә торган өлешен демонтаж һ.б.) башкарырга;

23.6. Мондый вывеска эксплуатацияләnmәгән очракта (арендатор (субарендатор) һәм башка очракларда тышкы мәгълүматны (вывеска) урнаштыру чарасын демонтажларга.

24. Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

24.1. биналарның һәм корылмаларның фасадлары стеналары өслегенең зарарлануы (пычрануы) : подтеклар, ефәк буяулар, ярыклар булу, штукатурка, тышлау жайланмалары өзелү, кирпич кладкасының зарарлануы, тимер-бетон конструкцияләрнең саклану катламының өзелүе һ.б.

24.2. панераара бәрелешләрнең герметизациясен бозу;

24.3. штукатуркаларның, тышчаларның, фасадларның, биналарның яисә корылмаларның цоколь өлешенең жиңмереклеге (шартлавы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, керү приямкалары конструкциясенең төзексезлеге;

24.4. балконнар, лоджий, эркерлар, тамбурлар, карнизлар, козыреклар һ.б. биналарның фасадларның чыгыш ясаучы элементлары зарарлану (пычрану);

24.5. балконнарның, көймәләрнең, парапетларның коймаларын жиңмерү (юклығы, пычрануы);

24.6. Бинаның фасадында һәм (яисә) түбәсендә, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, гамәлгә кую такталарыннан, режимлы табличкалардан тыш;

24.7. Аларны алга таба афишалар, белдерүләр, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында) элү һәм ябыштыру, биналарның, төзелешләрнең һәм корылмаларның пыяла ябыштырылган ишегендә (шул исәптән ишекнең эчке ягында) куллану максатларында буяу һәм ябыштыру;

24.8. күпфатирлы йорттагы биналарның, корылмаларның милекчеләре ризалыгын алмыйча, биналарның фасадына, корылмаларга граффити ясау.

25. Кертелә:

25.1. керү юлларында мәгълүмати стендлар урнаштыру;

25.2. проект карары нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналары һәм кабельләре урнаштыру.

Йорт билгеләре

26. Бина, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазланган булырга тиеш.

27. Аншлаклар һәм номер билгеләре төзек хәлдә дә булырга тиеш.

Аншлакларның һәм номер билгеләренәң чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы.

Керү төркемнәре (төеннәр)

28. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җайланмасы, лапас (козырек), өслекләргә үзара бәйләү элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз мобильле төркемнәрен (пандуслар, култыкчалар һ.б.) белән жиһазларга кирәк.

Пандус горизонталь канаулардан башка кытыршы текстуралы материалдан башкарылырга тиеш. Талаучы конструкцияләр булмаганда, пандуслар кимендә 75 мм биюлектәге бораулар каралган. бордюр пандусының авы 1:12 кабул ителә.

Пандус яки аның озынлыгы 9 м дан артык борылганда һәр 9 м саен 1,5 x 1,5 м зурлыктагы горизонталь майданчыкны күздә тоту тәкъдим ителә. Төшерү төмамланганнан соң горизонталь майданчыкларда дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участокларын әйләнә-тирәдәге өслекләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән башкарырга кирәк.

Баскычның ике ягында да яки пандуста да стенадан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кисемтә 800-920 мм биюлектә тоткалар каралган. Баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да киңрәк булганда, бүлүче тоткалар күздә тотыла. Кулъязмаларның озынлыгы һәр яктан 0,3 м дан да ким булмаган баскычның озынлыгы яки озынлыгы зуррак билгеләнә. Кул эше конструкциясе кулның металл белән орынуын булдырмау тиеш.

29. Керү төркемнәрен проекттаганда, биналарның, корылмаларның фасадларын яңартканда, үзгәрткәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

29.1. подвалга һәм цоколь катка керү юлларын урнаштыру, идән дәрәжәсе гомуми файдаланудагы территориягә чыга торган фасадлардагы җир дәрәжәсеннән 1,2 метрдан югарырак урнашкан биналарга;

29.2. җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементларын (колонналар, стоклар һ.б.) урнаштыру;

29.3. бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшкәртмичә ике һәм аннан күбрәк керү җайланмасы (булганнарын исәпкә алып);

29.4. урам-юл челтәре тротуарлары зонасында җиңел конструкцияләрдән (баскычлар, пандуслар, болдырчык, яшелләндерү) керү төркеме элементларының минималь норматив киңлеге 0,5 м дан артыкка якин тротуарга урнаштыру;

29.5. күпфатирлы йортта урыннар милекчеләренәң ризалыгын алмыйча, керү төркем күпфатирлы йортта урнаштыру;

29.6. балконнан торак урын милекчеләренәң ризалыгын алмыйча гына керү төркеме төзү өчен файдалану;

29.7. күпфатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен, вәкаләтле орган белән килештермичә, үз белдеге белән урнаштыру.

Түбә

30. Биналар, корылмалар түбәләре, су үткөрү системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системалары төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава торышы шартларында йорт һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмау тиеш.

31. Кышын биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә идарәче оешмалар тарафыннан түбә кардан, боздан һәм сосулдан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Җәяүлеләр

зонасына чыга торган якларда кар түбөсөн чистарту участоклар киртәсе белән башкарылырга һәм барлык кирәкле чаралар кабул ителергә тиеш, бары тик тәүлекнең якты вакытында гына. Түбәнең калган скатларыннан кар ташлау, шулай ук яссы түбөләр эчке ишегалды территорияләренә чыгарылырга тиеш. Йорттан жәяүлеләр юлына ташланган, жәмәгать транспортының көтү тукталышы, юлларның бер өлеше кар һәм кичекмәстән жыештырылырга тиеш.

32. Кар һәм наледи ыргытканда, суыткычлар салганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава линияләренең, яктырту һәм элементенең, юл билгеләренең, юл светофорларының, юл киртәләренең һәм жайланмаларының, жәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәкләрнең һәм инженерлык элементларының сакланышын тәэмин итә торган чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зарарланган очракта торгызылырга тиеш.

33. Биналарның, корылмаларның түбәләре су үткөргечләре булырга тиеш, алар жәяүлеләр һәм жәяүлеләр зоналарына агып төшә торган суның турыдан-туры элөгүенә юл куймый. Желоба, воронка, водостоклар аерылгысыз булырга һәм жыелган су күләменең үткөрүенә исәпләнергә тиеш. Юл кырыйларына жәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыга торган шоферлар жәяүлеләр юлыннан читкә китергә тиеш.

34. Рәхсәт ителми:

34.1. түбә өстендә түбә ябу өчен билгеләнгән предметларны (көрәкләр, скрепкалар, ломнар), төзелеш материалларын, ремонт калдыкларын, файдаланылмый торган механизмнарны һәм башка предметларны төзү;

34.2. Түбәдән су торбалары бүрәнәләренә боз, кар һәм чүп-чар агып төшә.

Жир кишәрлекләрен тоту

35. Жир кишәрлекләренең территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

35.1. көн саен чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан жыештыру ;

35.2. юлларның, күперләренең, урамнарның, тротуарларның, юл йөрү юлларының, жәяүлеләр территорияләренең бозлавыкка каршы материалларын эшкөртү;

35.3. карны көрәү һәм себерү;

35.4. кар һәм боз чыгару (кар-боз берәмлекләре);

35.5. контейнер майданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерлар, чүп савытлары, эскәмияләр, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чиста һәм техник яктан төзек хәлдә тоту;

35.6. чүп-чар жыю камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын жыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

35.7. Яңгыр һәм кар суларын бүлөп чыгару;

35.8. каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм алып китү;

35.9. территориядә тузан жыйуны һәм һаваның дымлануын киметү өчен полив;

35.10. яшел үсентеләрнең сакланышын һәм аларны карауны тәэмин итү;

35.11. коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык коммуникацияләрен (корылмаларын), юлларны, тимер юллар, күперләрен, жәяүлеләр өчен кичкүләрне төзөгәннән, реконструкцияләгәннән һәм ремонтлаганнан соң төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрацияләү, археологик һәм башка жир эшләрен башкару;

35.12. әйләнештәге дөүләт стандартлары таләпләре нигезендә смотр һәм яңгыр сулары коеларының (яңгыр сулары канализациясе), жир асты коммуникацияләре (корылмалары) коеларының эчтәлегә;

35.13. Жир кишәрлекләренең коймаларын тоту, шул исәптән жимерелгән (тикшерелгән, жимерелгән) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм карап тоту, чит затлар территориясенә үтеп керү һәм (яисә) калдыкларны рәхсәтсез урыннарда урнаштыру мөмкинлеген юкка чыгара, шулай ук аларны

пычрактан, кардан һәм мөгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юллар эчтәлегә

36. Юллар эчтәлеген муниципаль заказ урнаштыру нәтижәләре буенча әлегә эш төрләрен үткөрүгә конкурс откан махсус оешмалар башкара.

37. Юл территорияләрен карап тоту түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге машина юлларын ремонтлау;
- 2) тротуарлардан (жәяүлеләр зоналары, сукмаклар) һәм юлларның, ясалма юл корылмаларының пычрак, чүп-чар, кар һәм боз жыештыру;
- 3) юл өслекләрен юу һәм сиптерү;
- 4) газларны һәм яшел үсентеләрне карау;
- 5) жәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту терәкләрен һәм контакт челтәрен ремонтлау;
- 6) кече архитектура рәвешләрен ремонтлау һәм буяу;
- 7) ясалма юл корылмалары составына керә торган смотр һәм яңгыр сулары коеларын, уен каналарын һәм ачык лоткаларны тәзү, ремонтлау һәм чистарту;
- 8) коймаларны, коймаларны, турникетларны, кече архитектура рәвешләрен ремонтлау, ремонтлау һәм ел саен буяу.

38. Юл капламаларын саклау максатларында түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

38.1. йөк ташу;

38.2. Рельслар, бүрәнәләр, тимер балчыклар, торбалар, кирпич, башка авыр өйбәрләрне төяү-бушату эшләрен башкарганда һәм аларны төзегәндә;

38.3. төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын юл өлешендә һәм тротуарларда ыргыту һәм (яисә) берләштерү.

39. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

39.1. жәяүлеләр өчен юл куймый торган металл киртәләрне һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамлангандан соң, төзекләндерү айлыгы уздырылган чорда гамәлгә ашырыла. Каплама алдыннан ремонтланган, пычрактан чистартылган, юылган һәм пычранган булырга тиеш;

39.2. барлык юл тамгалары заказчы тарафыннан билгеләнгән срокларда һәм чиратлылык тәртибендә юл тамгалары ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;

39.3. юлларның юл билгеләре таләп ителә торган төсләр һәм яктылык характеристикаларын, эләктерү коэффициентын, эксплуатацияләүнең бөтен чоры дәвамында майданның сакланышын тәэмин итәргә тиеш;

39.4. конструкцияләр һәм юл билгеләрен беркетү системалары монтажның күренү шартларына һәм мөмкинлекләренә карап сайлана;

39.5. юл билгеләре төзек хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча билгеләнгән юл билгеләре аларны урнаштыру зарурлыгын китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;

39.6. визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, жирлекнең планировка-структур элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәт итү юнәлешен күрсәтү өчен билгеләнә;

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияне төзекләндерү

40. Индивидуаль торак йортлар милекчеләре (яки) яллаучылар (алга таба - торак йортлар хужалары), өгәр закон яки килешү белән башкасы каралмаган булса, түбәндәгеләр бурычлы:

40.1. торак йортлар фасадларының, коймаларның (коймаларның) тиешенчә торышын тәэмин итәргә, шулай ук йорт биләмәләре чикләрендә башка корылмаларның торышын тәэмин итәргә, аларны вакытында ремонтларга һәм буярга;

40.2. Торак йортта номер тамгасы булырга һәм аны төзек хәлдә тотарга;
40.3. йорт биләмәләре территориясен тәртиптә тотарга;
40.4. йорт биләмәләре чикләрендә яшел утыртмаларны тәртиптә тотарга, куакларны һәм агачларны санитар кисеп алырга, газүткәргечләрнең, кабельле һәм һава линияләренең һәм башка инженерлык челтәрләренең сак зонасында агач утыртмаска;

40.5. Канауларны һәм су агызыр өчен торбаларны чистартырга, язгы чорда кар суларын үтүне тәэмин итәргә;

40.6. үзәкләштерелгән канализация булмаганда бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә санитария нормалары нигезендә жирле канализация, юынгыч чокыр, бәдрәф ясарга, аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләргә кирәк;

40.7. каты һәм эре габаритлы калдыкларны махсус майданчыкларда урнаштырылган контейнерларга урнаштырырга;

40.8. билгеләнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны үз вакытында жыеп алуны һәм чыгаруны тәэмин итәргә.

41. Шәхси торак төзелеше территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

41.1. Йорт биләмәләре чикләреннән читтәге коймаларны урнаштырырга;

41.2. Яфракны, йорт биләмәләре территорияләрендә калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрән яндырырга;

41.3. күмер, тара, утын, эре габаритлы калдыкларны, төзелеш материалларын, йорт биләмәләре территориясен кушарга;

41.4. йорт биләмәләре территориясә өчен транспорт чараларын юарга;

41.5. ишегалды корылмалары төзәргә, йорт биләмәләре территориясә өчен чүп-чар чокырлары корырга;

41.6. әлеге территориянең урамнарында махсус транспорттан һәм урып-жыю техникасыннан файдалану мөмкинлеген тоткарлый торган киртәләренә урнаштырырга;

41.7. территорияне төзекләндерү элементларын жиңмерәргә һәм бозарга, сулыкларны чүпләргә;

41.8. урнашу территориясә өчен комплектланган (төзек булмаган) транспорт чарасын сакларга;

41.9. янәшәсендәге территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

41.10. сыек пычрак суларны агызып, ясалма чүплек жайланмаларын билгеләргә, житештерү һәм куллану калдыкларын юл йөрү өлешеннән алып чыгарга.

41 (1). Жир кишәрлеге хужасы хужалык корылмалары төзегән очракта, янәшәсендәге территориядә төзелеш материалларын вакытлыча кушарга (6 айга кадәр) рөхсәт ителә. Шул ук вакытта автотранспортта бару тәэмин ителәргә тиеш.

Яңгыр канализациясә челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су чыгару корылмаларын тоту

42. Смотр һәм яңгыр сулары коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм жәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итә торган төзек хәлдә булырга тиеш.

42. Кабул итү бүлмәләрен, тупик, смотр һәм башка коеларны һәм камераларны тоту, чистарту һәм төзек техник хәлдә тоту гамәлдәге дөүләт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хужаларын тәэмин итә.

43. Жирлектә магистраль һәм квартал эчендәге яңгыр канализацияләрен тоту һәм эксплуатацияләү махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән шартнамәләр нигезендә жирлек бюджетында шушы максатларга каралган акчалар чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Ведомстводагы яңгыр канализациясә челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар акчалары исәбеннән башкарыла.

Хужасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап тотучы махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә ярдәм күрсәтеләргә тиеш.

44. Ливияле канализация коллекторларын саклау максатларында коллектор күчәренең һәр ягына каравыл зонасы - 2 м билгеләнә.

45. Ливия канализациясе коллекторлары саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма белән язмача килештермичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда түбәндәгеләр рәхсәт ителми:

45.1. жир эшләрен башкарырга;

45.2. явым-төшем канализациясе челтәрен жиимерергә, су кабул итү люкларын ватарга яки жиимерергә;

45.3. тезелешне башкарырга, сөүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмаларын урнаштырырга;

45.4. сәнәгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

46. Суүткәргеч, канализация, яңгыр җайланмаларының, системаларның, челтәрләренең һәм корылмаларның төзексезлеге, шулай ук газ, тротуарларга, урамнарда һәм ишегалды территорияләренә су агызу, агып төшү яисә агып төшү аркасында урамнарны, биналарны, корылмаларны су агызу, су агызу рәхсәт ителми.

47. Җирлек территориясендә коеларны һәм парга әйләндерү майданчыкларын төзү рәхсәт ителми.

48. Яңгырлы коеларның рәшәткәләре даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Өлгергәнлекне чикли торган рәшәткәләр һәм коеларны чүпләү, тыю рәхсәт ителми. Коелау канализациясенең күзәтү һәм яңгыр сулары коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына кимендә ике тапкыр башкарыла. Смотр һәм яңгыр сулары коеларын чистартканның соң, барлык пычранулар кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

49. Смотр коелары люкларын бергәләү юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар өслекләре белән бер дәрәжәгә башкарылырга тиеш.

Юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар, 2 см дан да артыкка булмаган яшел зоналар, су сиптерү коелары люкларын катнаштыру дәрәжәсе 3 см дан артмаска да мөмкин.

50. Түбәләре яки рәшәткәләре жиимерелгән яки булмаган коммуналь коелар файдаланыла торган челтәр оешмасы тарафыннан чикләнгән булырга һәм билгеләнгән вакытта алыштырылырга тиеш.

51. Инженерлык челтәрләрендә планлы эшләр башкарганда, канализация суларын агызу якындагы коеларда - канализация челтәре, су үткәргеч су һәм җылылык челтәрләреннән су канализациясе коела (ул булса). Юлга су ташлау тыела.

Чигенү нәтижәләрен бетерү зыян күргән инженерлык челтәрләре хужалары акчалары исәбеннән дә башкарыла.

52. Ливия канализациясе челтәрләренең төзек техник торышы өчен җаваплылык (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне үз вакытында ябу) эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемент чараларының эчтәлегә

53. Кабельле элемент линияләрен, телевидение, радио, Интернет һәм биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән башка шундый челтәрләрне урнаштыру жир асты юлы белән (траншеяларда, каналларда, тоннельләрдә) гамәлгә ашырыла.

54. Файдаланучы оешмаларның техник шартларын алу шарты белән биналарга башка ысул белән (һава, жир өсте) тышкы коммуникацияләрне үткөрү, аларны жир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рәхсәт ителә.

55. Асылмалы элемент линияләрен һәм һава-кабельле кичүләрне беркетү сыйфатында куллану рәхсәт ителми:

55.1.автомобиль юлларын төзеклөндөрү элементлары: юл киртэләре, светофорларны, юл билгеләрен урнаштыру өчен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;

55.2.фасадларның элементлары, түбәләр, диварлар һәм корылмалар (төтен, вентиляция, телевидение һәм радионы күмәк кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр).

56.рөхсәт ителми:

56.1.элементә кабельләрән салганда бер бинадан икенчесенә таба һава юлы белән узарга;

56.2.Кабель запасларын бүлү муфт шкафыннан тыш урнаштырырга;

57.Милекчеләр (хужалар) элементәнең техник чараларын (кабельләр, кабельләрне беркетү элементлары, бүлү һәм мөфт шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тиешле хәлдә кушыла торган техник жайланмаларны (киртлөчләр һәм/яки изоляция тышчасы булмау, покраскасы булмау, коррозия һәм/яисә механик зарарланулар булу, үткөргөчләр һәм/яки аларны электр тапшыру терәкләренә һәм / намазларына кертмичә) тотарга тиеш.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) тоту

58.Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганакалары (шул исәптән жыю, туклыклы пунктлар, идарә әржәләре) керә.

59.Урамнар, юллар, жәяүлеләр өчен тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар территорияләре, шулай ук жәмәгать һәм торак биналарның аншлагалары һәм номерлы билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткөчләр, жирлек мәгълүматы элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

60.Милек формаларына карамастан, биналар һәм корылмалар милекчеләре проектлар нигезендә биналарның һәм корылмаларның архитектура-сәнгать яктырткычлары булуын һәм эшләвен тәэмин итәргә тиеш.

61.Төп майданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләмәүче яктырткычлар саны 3 %тан артмаска тиеш, башка жирлек территорияләрендә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) - 5 %, жир асты кичүләрендә - 10 % көндөзгә һәм кичке режимнарда (яндырылган 10 яктырткычка кертелмәгән бер кеше рөхсәт ителә).

62. Сафтан чыккан терекөмешле газ разрядлы лампалар бу максатлар өчен махсус билгеләнгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Өлеге төр лампаларны жирлек чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгару рөхсәт ителми.

63.Тышкы яктырту жайланмаларының металл баганалары, кронштейннары һәм башка элементлары чисталыкта булырга, крены, коррозия учакларын булдырырга һәм кирәк булган саен милекчеләр (хужалар, кулланучылар) белән буялырга, ләкин өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк булмаса да, төзек хәлдә калырга тиеш.

64.Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктырткычларын тоту һәм ремонтлау муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча өлеге төр эшләрне үткөрүгә конкурс откан вәкаләтле орган яисә махсуслаштырылган оешма тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Торак йортларны гамәлгә кертү жайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктырткычын тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

65.Тышкы яктырту терәкләре, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләре, саклау, бүлү киртәләре, юл корылмалары һәм юллар жиһазлары элементлары буялган булырга, язмалардан һәм теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек һәм чиста булырга тиеш.

66. Тышкы яктырту тереклөрөн, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре тереклөрөн алмаштырганда күрсәтелгән конструкцияләр демонтажланылырга һәм өч тәүлек эчендә челтәр хужалары тарафыннан чыгарылырга тиеш.

Тышкы яктыртуның сынган тереклөрөн чыгару юллардагы терек хужасы тарафыннан кичекмәстән, калган территорияләрдә - шундый кирек (демонтаж) табылганнан соң бер тәүлек эчендә башкарыла.

67. Жәмәгать (тимер юл) транспортының яктырту һәм контакт челтәренә тереклөрөндә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнәрлек тышкы кыяфәте өчен әлеге тереклөрөнә милекчәсе (хужасы) җаваплы.

68. Чыбыклар өзәлгән, терекләр, изоляторлар зарарланган очракта тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.

Электр үткәргечләре өзәлү яки тереклөрөнә зарарлануы белән бәйлә тышкы яктырту җайланмалары эшендә тәртип бозуларны, ачыкланганнан соң ук кичекмәстән юкка чыгарырга кирек.

69. чыбыкларны һәм кабельләренә челтәргә һәм тышкы яктырту җайланмаларына тоташтыру рөхсәт ителми.

70. Тышкы яктырту чаралары белән җиһазланган тышкы яктырту объектлары яисә объектлар милекчәләре (хужалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар:

70.1. урамнарны, юлларны тиешенчә яктыртуны, тереклөрөнә һәм яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтеп тору, бозылганда яисә зарарланганда үз вакытында ремонт ясарга;

70.2. билгеләнгән тәртип нигезендә яктыртуны кабызуны һәм сүндерүне күзәтергә;

70.3. тышкы яктыртуны һәм бизәүне урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтәргә;

70.4. тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштырырга.

71. Тротуарларда урнашкан мачталар һәм тышкы яктырту баганалары һәм жәмәгать транспортының контакт челтәре тирәсен җыештырган өчен җаваплылык тротуарларны җыештырган өчен җаваплы затларга йөкләнә.

Трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә якин территорияләренә, автоматик режимда эшләүче (хезмәт күрсәтүче персоналдан башка) башка инженерлык корылмаларын җыештыру өчен җаваплылык әлеге объектлар урнашкан территорияләр хужаларына йөкләнә.

Кече архитектура формаларын тоту

72. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү җайланмалары, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, жирлек территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

73. Кече архитектура рәвешләрен тоту бирелгән жир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә жир кишәрлекләренә хокук ияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла - вәкаләтле орган тарафыннан муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге эш төрләрен үткәргә конкурс откан оешма белән шартнамә нигезендә тәэмин ителә.

74. Кече архитектура формалары хужалары түбәндәгеләргә бурычлы:

74.1. Чисталыкта һәм төзек хәлдә кече архитектура формаларын тоту;

74.2. Язгы чорда кече архитектур формаларга планлы карау башкарырга, аларны иске буяулардан, күгәрәктән, юудан, буяудан чистартырга, шулай ук сынган элементларны алыштырырга;

74.3. кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук аларга кар һәм боздан якин килүләренә чистартырга;

74.4. тигез кырлы жир белән комлыклар корырга, комлыкларны елга кимендә бер тапкыр алыштырырга;

74.5. балалар, спорт, хужалык майданчыклары һәм ял итү майданчыклары жиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм иминлеге таләпләренә туры килүен күзәтергә;

74.6. фонтаннар эшләү чорында су өслеген көндәлек чүп-чардан чистартырга.

75. Рөхсәт ителми:

75.1. кече архитектура формаларын тиешенчә файдаланмаса (балалар уен майданчыкларындагы өлкәннәр ялын, спорт майданчыкларындагы киём киптерү һ. б.);

75.2. теләсә нинди мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектур формаларда эләргә һәм ябыштырырга;

75.3. кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын сындырырга һәм жәрәхәтләргә;

75.4. фонтаннарда коенырга.

Стационар булмаган объектларның эчтәлегә

76. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый актта билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

77. Жир кишәрлеген арендау шартнамәсе срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан демонтацияләнергә, ә жир кишәрлеге иреккә чыгарылырга һәм башлангыч халәتكә китерелергә тиеш.

78. Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар бурычлы:

78.1. Аларны ремонтларга һәм буярга. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы кыяфәтне һәм төс чишелешен саклап калуны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

78.2. Тирә-юньдәге территориядә яшел утыртмаларның, газларның, бордюр ташының, кече архитектура формаларының (алар булса) сакланышын күзәтергә, күрсәтелгән территорияне әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләр нигезендә карап тотарга;

78.3. стационар булмаган объектлар янындагы урналарны билгеләргә, чүп-чардан көндөз кирәк булган саен, ләкин тәүлеккә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартырга, урналарны елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә буярга.

79. Рөхсәт ителми:

79.1. Проектларда каралмаган корылмаларның, козырекларның, лапасларның һәм башка конструкцияләренең стационар булмаган объектларына кертергә;

79.2. Стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыткыч жиһазлары куярга;

79.3. стационар булмаган объектлар янында һәм аларның түбәләрендә таралар, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм житештерү характерындагы башка предметларны складлау, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен куллану;

79.4. Стационар булмаган объектлар арасында жиһаз, калдыклар белән янгынга каршы өзеклекләр эшләтеп жиберергә.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын тоту

80. Төзелеш майданчыкларын карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерү эшләре йорт салучыга йөкләнә.

Эш алып барылмаган төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылырга тиеш

81. Эшләр башланганчы, шулай ук төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне житештерү чорында:

81.1. Башкарма комитетның хокук актлары таләпләренә туры китереп, төзелеш майданы территориясенә бөтен периметры буенча типлаштырылган койма урнаштыру;

81.2. төзелеш майданчыгының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәмин итәргә;

81.3. төзелеш майданчыгы коймаларының тиешле техник торышын, аның чисталыгын күзәтеп торырга, вакытында пычрактан, кардан, боздан, мөгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан чистартырга ;

81.4. төзелеш майданы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган мөгълүмати щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

81.5. төзелеш майданчыгы периметры буйлап тышкы яктыртуны тәмин итәргә;

81.6. төзелеш майданчыгына төзекләндерелгән подъездлар, йорт эчендәге юлларны һәм юлларда транспорт чаралары төгөрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын, алар урамнарның (машина юлларының) юл өлешенә пычрак һәм чүп-чар чыгарылуын булдырмый;

81.7. төзелеш майданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яисә) бункерлар булдыруны тәмин итәргә;

81.8. Төзелеш майданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәмин итәргә;

81.9. Төзелеш майданчыгы территориясеннән алынган һәм калдыклар булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарда чыгаруны тәмин итәргә;

81.10. төзелеш майданчыгы территориясен, аңа керү юлларын һәм тротуарларны ел фасылын исәпкә алып, пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан көндәлек чистартуны тәмин итәргә (кыш, җәй);

81.11. эшләрне башкарганда гамәлдәге җир асты инженерлык коммуникацияләренә, тышкы яктырту челтәрләренә, яшел үсентеләренә һәм кече архитектура формаларының сакланышын тәмин итәргә.

82. Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче бүлмәләр, эшче һәм хезмәткәрләрне вакытлыча тоту өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау урыннары төзелешне оештыру проекты нигезендә төзелеш майданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

83. Рәхсәт ителми:

84.1. гражданның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәмин итүгә бәйле коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм тынлыкны бозуга китерүче башка эшләрне оештыру һәм үткөрү;

84.2. Башкарма комитетның рәхсәтеннән (күрсәтмәләреннән) башка юлларның һәм тротуарларның юл йөрү өлешен киптерү яки ябу;

84.3. чүп-чар яндырырга һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерергә.

Җирләү урыннарын тоту

85. Этник, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә җирләү урыннарын тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый актта билгеләнгән җирләү урыннарын тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

86. Күмү урыннарын санитар карап тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эш төрөн үткөрүгә конкурс откан махсуслаштырылган оешма башкара.

87. Күмү урыны эчтөлөгөнө таләпләр:

88.1. зиратларда жәмөгәт бәдрәфләрә чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Ижтимагый бәдрәфләр территорияләрендә урыннар чистартылырга тиеш;

89.2. зират территориясендә чүп-чар һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган саен 3 көнгә бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чыгарылырга тиеш;

89.3. ауган һәм авария хәлендә агач үсентеләрә булу рәхсәт ителми. Авария хәлендәгә агач үсентеләрә ачыкланган мизгелдән бер тәүлек эчендә сүтеләргә тиеш;

89.4. шәхесләрә ачыкланмаган мәрхүмнәрнең каберләрә чүп-чардан чистартылырга, калкулык һәм кабер ташы белән жиһазланырга тиеш.

90. Кышкы чорда жирләү урыннарын тоту үзенчәлекләрә:

91.1. зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтәләрә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган килеш тигез кар өемә булу рәхсәт ителә;

92.2. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртәләрә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның юл өлешен эшкәртү кар явудан соң ук башланырга тиеш;

93.3. иң беренчә чиратта кар чыгару, боз өю һәм Үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз муниципаль берәмлекләрен бетерү зарур;

93.4. жәяүлеләр зонасында янғын сүндерү урыннарында бозга каршы материаллар куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләрәгә, газоннарга, куакларга кушу рәхсәт ителми.

94. Жәйгә чорда жирләү урыннарын тоту үзенчәлекләрә:

94.1. үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрлө пычранулардан чистартылырга тиеш;

94.2. Яшел үсентеләрне санитар кисеп алу, чүп үләннәрән кисү буенча чаралар ел саен үткәрәләрәгә тиеш.

95. Күмү урынын карау, кабер өстенә кую корылмалары (тәреләр, һәйкәлләр, плиталар, склеплар һ.б.), чөчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбаридә куышны карау ир белән хатын, туганнары, вафат булудының законлы вәкиле яки санитария таләпләрән мөжбүри үтәгән башка зат тарафыннан башкарыла.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау урыннарын тоту

96. Автотранспорт чараларын (алга таба - стоянка) озак һәм кыска сроклы саклау стоянкаларын тоту гамәлдәгә төзелеш нормалары һәм кагыйдәләрә, шулай ук өлөгә Кагыйдәләр нигезендә тукталыш урыннары урнаштыру өчен бирелгән жир кишәрлегенә (алга таба - хужа) хокук иясә тарафыннан гамәлгә ашырыла.

97. Хужалар түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

98.1. территорияләрнең бөтен периметрына киртә куеп торырга, ул механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтысына тотрыклы булырга тиеш;

98.2. коймаларның тиешле техник торышын, аларның чисталыгын күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, мөгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартырга;

98.3. нигезләнгән транспортны, тукталыш урыны территорияләрендә төрлө конструкцияләрне жайга салуга юл куймаска;

98.5. тукталыш урыннары территорияләрән гамәлдәгә нормалар һәм кагыйдәләр таләпләрәнә туры килә торган яктылык тигез таралуны тәэмин итә торган тышкы яктырту белән жиһазландырырга;

98.6. ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләрне юу һәм автомобиль кую урыннары территорияләрендә булдырмаска;

98.7. санитария һәм янғынга каршы кагыйдәләрне үтәгән тукталыш урыны территорияләрән карап тоту.

98.81995 елның 24 декабрдәгә "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 181-ФЗ номерлы Федераль законның 15 статьясы нигезендә инвалидларның тукталыш урыны территориясенә тоткарлыксыз керүен тәэмин итәргә.

99. Транспорт чараларының һәр тукталышында, шул исәптән социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары (торак, ижтимагый һәм житештерү биналары, төзелешләр һәм корылмалары, физик культура-спорт оешмалары, мәдәният оешмалары һәм башка оешмалар урнашкан урыннарны кертеп), ял итү урыннары янында, бушлай машина кую урыны (бер урыннан да ким түгел) I, II төркем инвалидлар белән идарә ителә торган транспорт чараларының, шулай ук III төркем инвалидлары тарафыннан Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә транспорт чараларының һәм мондый инвалидларны һәм (яисә) инвалид балаларны йөртүче транспорт чараларының кимендә 10 проценты (бер урыннан) бүлеп бирелә. Күрсәтелгән транспорт чараларында "Инвалид" тану билгесе билгеләнергә тиеш. "Инвалид" тану билгесен индивидуаль файдалану өчен бирү тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан бирелгән вәкаләткә ия башкарма хакимият федераль органы тарафыннан билгеләнә. Билгеләнгән урыннарны машина кую өчен башка транспорт чаралары биләргә тиеш түгел.

Жирлек территориясен бәйрәм белән бизәү

99.Жирлек территориясен бәйрәм итү дөүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгаларга бәйле чаралар уздыру чорында башкарыла.

Бәйрәм бизәлешенә дөүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирлянд, панно вывескасы, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыру, шулай ук бәйрәм иллюминациясе жайланмасы керә.

Бәйрәм бизәлеше элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен жайга салуның техник чараларын төшереп калдырырга, аларны начарайтырга рөхсәт ителми.

IV. Авыл жирлекләрен жыештыру тәртибе, төзекләндерү эшләре исемлеген һәм аларны даими башкару тәртибен дә кертеп

Жирлек территориясен жыештыру һәм карап тотуга гомуми таләпләр

100. Жирлек территориясен жыю һәм карап тоту түбәндәгеләр гамәлгә ашырыла:

- 1) жәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
- 2) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар, һава шартларына карап, башкарма комитет тарафыннан төзәтелә ала.

101.Жирлек территориясен жыю түбәндәгеләрне үткәру юлы белән башкарыла:

- 1) жирлек территориясен тоту, жыештыру буенча системалы эшләр;
- 2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә берәмлек массакуләм чаралар (шимбә өмәләре).

102.Жәйге чорда жирлек территориясен жыештыру юу, су сибү, себерү һәм жирлек территориясен карап тоту буенча башка эшләр башкару юлы белән жирлек территориясенәң пычрануын һәм тузанлануын киметү максатында башкарыла һәм үз эченә түбәндәгеләрне ала:

103.1.Урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр канализациясе белән жиһазланган башка территорияләрнең ясалма өслекле, тузаннан һәм пычрактан юылуы (коры көннәрдә су сибү). Ясалма өслекле юл өслекләрен, майданнарын, тротуарларын һәм башка территорияләрне юу бөтен киңлеккә башкарыла;

103.2.яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

103.3.барлык территориядән чүп-чар жыю;

103.4.ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, чүплекләрен, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

103.5. гомуми файдаланудагы территориялөрдө, чиклэнгән территориялөрдән һәм махсус билгеләнештәге яшеллөндөрелгән территориялөрдән тыш, үләнне (үлән биеклеге 15 см дан артык булганда) вакытында чабу һәм тәүлек дәвамында чабылган үләнне жыештыру

яфрак коелу чорында 103.6 - тәүлеккә бер тапкыр коелган яфракны жыю һәм алып чыгу;

103.7 Юудан соң, бордюр янында лотоклар жыештыру.

104. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияне жыештыру түбөндөгеләрне үз эченә ала:

104.1. юл өслөклөрөн һәм тротуарларны кардан, кар һәм чүп-чардан чистарту;

104.2. тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгәндә-жәяүлөлөр зоналары комы, баскычлар сибү, юл катламнарын бозлавыкка каршы материал белән эшкөртү;

104.3. язгы чорда - кар эрү һәм кар суларын агызу.

105. Жирлек территориясендә башкарыла торган урып-жыю эшлөрө технологиясе һәм режимнары һава шартларына бәйсез рәвештә транспорт чараларының һәм жәяүлөлөрнең каршылыксыз хәрәкәтен тәмин итөргә тиеш.

106. Жәяүле тротуарларны, жир өсте кичүлөрөн, кышкы чорда баскычларны жыештыру үзенчәлекләре:

106.1. интенсив кар яву чорында жәяүлөлөр өчен тротуарлар, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкөртөлөргә һәм чистартылырга тиеш;

106.2. бозлавык материаллары барлыкка килгәндә, беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкөртөлә.

Бозга каршы материаллар белән эшкөртү вакыты тайгак табылганнан соң дүрт сәгатәтән артмаска тиеш;

106.3. калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган көпшөк карны шушы максатлар өчен алдан билгелэнгән газонга яисә урыннарда, яшел утыртмаларны саклау һәм кар суларын агызып чыгаруны тәмин итү шарты белән, жыю рөхсәт ителә.

107. Жирлек территориясендә түбөндөгеләр рөхсәт ителми:

107.1. Урамнарда, мәйданнарда, яшел үсентеле участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм гомуми файдаланудагы башка территориялөрдә сортларга;

107.2. Гомуми файдаланудагы территориялөрдә, гамәлдәге законнар нигезендә бирелгән күмү урыннарыннан тыш, мемориаль намогия корылмаларын (истәлекле корылмаларны, коймаларны) билгелөргә;

107.3. шушы максатларда каралмаган урыннарда, шул исәптән жәмөгәтә транспортның муниципаль маршрутларының соңгы пунктларында юуны, салонны чистартуны һәм транспорт чараларына техник хезмәт күрсөтүне башкарырга;

107.4. Биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һәйкәллөрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, гомуми файдаланудагы территориялөрдә төзекләндерү өчен кече архитектура формаларын һәм башка элементларны ватарга һәм аларга зыян салырга, шулай ук аларны үз белдеге белән үзгөртөп корырга, үзгөртөп корырга һәм күчөрүне башкарырга;

107.5. язучулар, рәсемнәр төшөрөргә, мөгълүмати-басма продукцияне ябыштырырга һәм ябыштырырга, жәмөгәтә транспортның, стеналарын, баганаларын, коймаларын (коймаларын) һәм бу максатлар өчен каралмаган башка объектларны көтү тукталышларында граффити ясарга;

Бирелгән жир кишөрлекләренең чикләреннән һәм (яисә) коймаларыннан читтә күчөмле мөлкәтне кушарга һәм сакларга;

107.7. тротуарларда, газоннарда, юлларда сөүдә әйберләрен, сәнәгатә товарларын һәм башка сөүдә предметларын урнаштыру һәм складлау;

107.8. Билгесез урыннарда кар өеп кую;

107.9 Тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар кую юлы белән үз белдегең белән тротуарлар һәм юлларны ябарга.

108. Санкциясез урыннарда калдыклар урнаштырган затлар үз исәбенә әлеге территорияне жыештырырга һәм чистартырга, ә кирәк булганда - жир кишәрлеген рекультивацияләргә тиеш.

Өгәр дә 20 тәүлек дәвамында рөхсәтсез урында калдыкларны урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны алып ташлау һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне жыештыру өчен җаваплы оешмалар (яисә, әлеге төр хезмәт күрсәтүләренә шартнамәдә каралган булса, калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

109. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектәге жир кишәрлекләрендә (территорияләрдә) стихияле барлыкка килә торган чүплекләренә бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын жыю

110. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юллар) жыештыру автомобиль юлларын, тротуарларны, машина кую урыннарын (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын, пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан ясалма юл корылмаларын даими чистарту чаралары комплексын үз эченә ала.

111. Язгы-жәйге чорда юлларны юдыру, су сибү, тузан тузанын бетерү, себерү һ.б.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру чүп-чар, кар һәм боз жыюны һәм чыгаруны, пычракны, юлларны ком-тоз катнашмасы белән ташуны, тротуарларны коры ком белән жибәрүне күздә тоту.

112. Юл буенда урнашкан чүплекләренә көнгә бер тапкырдан да ким түгел, тукталыш майданчыкларында - көнгә ике тапкыр чистарталар.

113. Жәмәгать транспортының көтү павильоннары буялмаган, буялган һәм юылган, рөхсәт ителмәгән мөгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылган булырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

114. Аерым элементлар буенча юлларны жәйге жыештыруга таләпләр:

114.1. үтү өлеше төрле пычранулардан тулысынча чистартылырга һәм бетен киңлеккә юылырга тиеш. Жәйге салу линияләре белән билгеләнгән төп, резерв полосалар ком һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш;

114.2. ике метрлы лотковый зоналарда грунт-комлы нанослар һәм пычранулар булырга тиеш түгел. Махсуслаштырылган машиналарның эш циклары арасында барлыкка килергә мөмкин комлы кисәкчәләр һәм төрле вак чүп-чар белән пычранулар рөхсәт ителә;

114.3. юл кырыйлары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

115. Юлларны кышкы жыештыруга таләпләр:

115.1. Кышкы чорда юлларны жыештыру түбәндәгеләрне үз эченә ала: кардан һәм юл йөрү өлешен чистарту; жәмәгать транспортын көтү тукталышлары, себерү, карны өемгә күчерү һәм кар чыгару;

116. Рөхсәт ителми:

116.1. квартал эчендәге машина юлларынан, ишегалды территорияләреннән, предприятиеләр, оешмалар территорияләреннән, төзелеш майданчыкларынан, сәүдә объектларынан чистартыла торган кар, боз, 8.00 сәгаттән соң, шулай ук машина юлларын жыештыручы зат белән шартнамә булмаганда, тротуарларга, юлларның һәм машина юлларының машина юлларына йөрү өлешен чыгарып жибәрергә яисә күчерергә;

116.2. Тротуарларда бозга қаршы реагент буларак техник тоз һәм сыек хлор кальций, жәмәгать транспортын көтү тукталышлары, паркларда, скверларда,

ишегалларында һәм башка жәяүлеләр зоналарында һәм яшел утыртмалары булган территорияләрдә;

116.3. билгеләнгән тәртиптә килештерелмәгән урыннарда кар чыгарырга һәм тезәргә;

116.4. кар өемнәрен формалаштыру:

1) күрү өчпочмагы зонасында бер дәрәжәдә һәм тимер юл аша чыгу юлларының һәм урамнарның киселешендә;

2) жәмәгать транспортын көтү тукталышыннан 20 метрга якынарак;

3) транспорт киртәләре яисә югары бордюр белән жиһазландырылган юллар участкаларында;

4) тротуарларда;

5) янәшәдәге территорияләргә кәргән урыннарда;

116.5. юлга автотранспорт төгәрмәчләре белән грунт һәм пычрак чыгарылган;

116.6. Грунт, чүп-чар, юаш төзелеш материаллары, жиңел тару, юлларның пычрануына юл куймый торган брезент яки башка материал белән агачларны ташырга, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-комлы эремәне, известь, бетон катнашмаларын) юлга, тротуарга, юл кырына яки юл буена якин газ полосасына кою мөмкинлеген юкка чыгармый торган чаралар күрмичә генә күчереп йөртәргә.

Урып-жыю, санитария хезмәте күрсәтү һәм кешеләр күпләп ял итү урыннарын төзекләндерү

117. Кешеләрнең ялы һәм массакуләм булу урыннарына түбәндәгеләр керә:

1) майданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, жирлек урманнарында оештырылган ял урыннары, пляжлар;

2) актив ял итү һәм мавыктыргыч чаралар урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә майданчыклары һ.б.

3) сәүдә объектлары территорияләре (ваклар сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклар сату челтәре объектлары комплекслары), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнеш, көнкүреш хезмәте күрсәтү;

4) административ һәм ижтимагый биналарга, учреждениеләргә якин территорияләр.

118. Гомуми файдаланудагы майданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буен һәм башка территорияләргә жыю:

118.1. Кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны жыештырганда, химик реагентлары булмаган карны шушы максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарда, яшел утыртмаларны саклаган һәм кар суларын агызып чыгаруны тәэмин иткән очракта, вакытлыча салып кую рөхсәт ителә.

119. Ваклар сату базарларын жыю һәм санитар карап тоту:

119.1. Ваклар сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндереләргә, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер майданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән жиһазландырылырга, яңгыр һәм кар суларын агызу өчен каты өслекләре һәм уклоннары булырга, шулай ук суүткәргеч һәм канализация булырга тиеш;

119.2. Базар территориясен төп жыештыру аны япканнан соң башкарыла. Көндөз чүп-чар жыючыларның каты көнкүреш калдыклары белән тутырылган чүп-чар жыештыру һәм чистарту эшләре башкарыла;

119.3. жәйге чорда базар территориясендә атна саен дымлы жыештыру үткәрелә;

119.4. базар территориясә 40 кв. м майдандагы бер урна исәбенән жиһазландырылачак, өстәвенә алар арасындагы ераклык 10 м дан артмаска тиеш;

120. Базар территориясендә һәм аның янәшәсендә урнашкан оешмалар, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре, киосклар, сәүдә палаталары һәм

павильоннары эшчәнлеге каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәт күрсәтүләргә килешү төземичә рөхсәт ителми.

121. Сәүдә һәм (яисә) жәмәгать туклануы объектларын жыю һәм санитар карап тоту:

121.1. сәүдә һәм (яисә) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча жыештыру тәүлегенә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кич) башкарыла. Көндөз чүп-чар жыючыларны һәм чүп-чар жыючыларны чүп-чар калдыклары белән тутырылган чүп-чар жыю эшләре башкарыла;

121.2. сәүдә һәм (яисә) жәмәгать туклануы объектларына керү юлында кимендә ике урна билгеләнә;

121.3. Газ һәм тротуарларда тара һәм товарларны салу рөхсәт ителми;

121.4 калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

122. Башка сәүдә майданчыкларын, стационар булмаган вак-төяк челтәр объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге территорияләрне жыештыру аларның елның жылы вакытында мәжбүри алдан поливка белән ябылуыннан соң башкарыла. Агымдагы урып-жыю көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

123. Кешеләрнең ял итү һәм массакуләм булу урыннарын төзекләндерү:

123.1. Кешеләрнең ял итү һәм массакуләм булу урыннарында уңайлылык тудыру элементларының мәжбүри исемлегенә өслекләргә бөйләүнең, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп-чар өчен кечкенә контейнерлар, урам жиһазлары, яктырту жиһазлары, архитектура-декоратив яктырту жайланмалары, жирлек мәгълүматларын йөртүчеләр, яшелләндерү участкаларын яклау элементлары (металл киртәләр, өслекнең махсус төрләре һ.б.) керә;

123.2. Кешеләрнең ял итү һәм массакуләм булу урыннарының барлык территорияләрендә, пляжлардан кала, каты өслеккә яисә чөчелгән үләннәр яисә яшел үсентеләр булган үсемлекләр җирин булырга тиеш;

123.3. ял итү һәм кешеләр күпләп жыела торган территорияләрдә яшелләндерү участкаларын чөчөк түтәлләр, газоннар, ялгыз, төркемле, рядовой бистәләр, вертикаль, күпкәтлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

123.4. Кешеләргә ял итү һәм массакуләм булу урыннары, туалет урнаштыру һәм тоту таләпләрен үтәп, жиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары белән комплектланырга тиеш;

123.5. пычранган саен, кешеләрнең ялы яисә массакуләм жыела торган урыннарында фонтаннар, буалар, елга ярлары чистартылырга тиеш;

123.6. массакуләм чаралар уздырганда, аларны оештыручылар чара, аңа якын территорияләргә жыештыруны һәм бозылган төзекләндерү урыннарын торгызуны тәэмин итәргә тиеш. Чараны үткөрү урынын, аңа якын территорияләргә жыештыру һәм бозылган төзекләндерү эшләрен торгызу тәртибе чараны үткөрүгә билгеләнгән тәртиптә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

124. Кешеләрнең ял итү һәм массакуләм булу урыннары территорияләрендә рөхсәт ителми:

124.1. тару һәм сәүдә жиһазларын бу урынга билгеләнмәгән урыннарда сакларга, урнаштырырга;

житештерү һәм куллану калдыклары белән территорияне пычратырга;

124.3. автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын салырга;

124.4. автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар уздырырга, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләргә урнаштырырга;

124.5. газларны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

124.6. кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

- 124.7. сыек азык-төлек калдыкларын, сатуратор жайланмаларыннан су, куас һәм сыра цистерналарыннан су, тротуарларга, газоннарга һәм жирлек юлларына агу; 125.8 автотранспорт чараларының түлөүле стоянкаларын законсыз оештырырга; 125.9. үз белдеге белән стационар булмаган объектларны урнаштырырга; 125.10. тротуарларның асфальт-бетон өслөгөн, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләргә төзөклөндөрүнең башка элементларын бозарга; 125.11. территориядә сәүдә-суыткыч жайланмасы кую; 125.12. халыктан каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) каты көнкүреш калдыкларын, калдыкларны контейнерларга (бункерларга) урнаштыру өчен килешү булмаса, идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен каты көнкүреш калдыкларын (бункерларны) жыярга; 125.13. тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар кую юлы белән тротуарларны үз белдегә белән каплау; 125.14. товарны сәүдә объектлардан читтә чыгарырга; 126.15. учак ягу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткөрү, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә жылылык белән эшкөртү өчен башка жайланмалар куллану.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзөклөндөрү

127. Йорт яны территориясен жыештыру:

127.1. Урып-жыю түбәндәгә тәртиптә башкарылырга тиеш: тротуарлар, жөяүлеләр өчен юллар (бозлавык һәм тайгак очрагында - ком чүбө), ә аннары - ишегалды территорияләрен;

127.2. Кар яву вакытында житештерелә торган кар чистартудан тыш, жыештыру 8.00 сәгатькә кадәр башкарыла.

Көндөзгә вакытта машиналар тизлегә 4 км/сәг. булганда жыюны механикалаштырырга мөмкин.

128. Жәйге жыештыру:

128.1 Йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: себерү, юу яки су сибү - махсус машиналар ярдәмендә - күбесенчә иртә, иртәнге һәм соң, кичке сәгатьләрдә, башкарылырга тиеш;

128.2. Тротуар юуны бары тик ачык тротуарларда гына, аларны турыдан-туры беркетелгән полоса белән чиктәш ачык тротуарларда һәм биналардан урамның машина юлына таба юнәлештә генә башкарырга кирәк;

128.3. Эссе вакытта тротуарларга су сиптерү кирәк булган саен башкарылырга тиеш, ләкин төүлегенә кимендә ике тапкыр.

129. Кышкы жыештыру:

129.1. түбәләрдә туплана торган кар вакытында жиргә ташланырга һәм агынты полосага күчәргә, ә киң тротуарларда - валларга жыелырга тиеш;

129.2. Сугарулы кар тротуарлардан машина юлының алгы өлешенә, ә ишегалларында - складлау урыннарына күчәргә тиеш;

129.3. Квартал эчендәгә юллардан күчәрелгән карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм өемнәргә салырга яки, кагыйдә буларак, ротор кар чистартучылары ярдәмендә юл буен жайларга кирәк;

129.4 тротуарларда урамнарның машина юлыннан газлар белән аерылган 6 м дан артык киңлектә карны тротуар уртасына алга таба алып ташлау өчен күчәрергә рөхсәт ителә;

129.5. Кар өемнәренә һәм өемнәргә кар салу эшләре тротуарларда кар яву вакытыннан алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

129.6. Ишегалларда, квартал эчендәгә юлларда, газларда һәм ирекле территорияләрдә жөяүлеләрнең ирекле хәрәкәтенә һәм автотранспортның үтүенә комачуауламый торган, яшел утыртмаларны һәм кар суларын аерып алуны тәэмин

иткөндө пычранмаган ком-тоз катнашмалары белән капланган карны төзөргә рөхсәт ителә;

129.7. тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан чистартканда кар тулысынча, кырый астына жылырга тиеш. Камилләштерелгән япмалар булмаганда, карны хәрәкәт астына жыярга кирәк, аннары аны тыгызлау өчен кар катламын калдырырга кирәк;

129.8 Юл капламаларын эшкөртүнең шомалыгы барлыкка килгөндө, ком-тоз катнашмасы белән эшкөртү бүлүчеләр ярдәмендә 0,2-0,3 кг/м нормасы буенча башкарылырга тиеш;

129.9. Боз ясалышын эшкөрткөнгән соң йомшартылган катнашмаларны, ачык грунтка, агачларга яки газларга элөгүгә юл куймыйча, күчерергә яисә күчерергә кирәк.

130. Яз житүгә түбөндөгеләр гамәлгә ашырыла:

130.1. Тал суларын нормаль чыгару өчен таләп ителә торган урыннарда су агызып чыгаруны һәм каналларны чистартуны;

130.2. Калын суларның люкларга һәм коеларны су белән тәэмин итүгә системалы рәвештә куылуы;

130.3. Кар эрегәннән соң, калган кар һәм бозны чистарту.

131. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен тоту:

131.1. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясе) карап тоту түбөндөгеләрне үз эченә ала:

1) даими жыештыру;

2) күзөтү һәм су сиптерү коеларын, дренажларны, лотокларны, үрелгән торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

3) инженер челтәрләренең смотр коеларына, янгын сүндерү су белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга, сулыкларга һ.б.) каршылыксыз үтеп керүне тәэмин итү;

4) каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм алып китү;

5) яшеллөндөрү һәм булган яшел утыртмаларны карау;

6) кече архитектура рәвешләрен карап тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

132. Калдыкларның барлык төрләре су үткөрми торган өслекле контейнер мөйданчыкларында урнаштырыла торган контейнерлар һәм бункерларга каты көнкүреш калдыкларын туплау нормалары нигезендә кирәкле күләмдә жылырга тиеш.

133. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр түбөндөгеләргә бурычлы:

йорт яны территорияләрендә 133.1. чисталык һәм тәртип сакларга;

133.2. Каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мөйданчыкларга гына урнаштырырга.

134. Идарәче оешмалар түбөндөгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

134.1. каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, ө анализланмаган биналарда - моннан тыш, сыек көнкүреш калдыклары өчен жыентыклар урнаштыру;

расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;

134.4. контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мөйданчыкларын, аларга килү юлларын чиста һәм төзөк хәлдә тоту;

134.5. подъездларга керү юлларында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

134.6. тайгак участкаларны ком-тоз һәм (яисә) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкөртү;

134.7. яшел үсентеләрне һәм газларны саклауны һәм квалификацияле тәрбияләүне;

134.9. Тышкы яктырту чараларын төзөк хэлдә тоту һәм аларны караңгы төшү белән керту.

135. Йорт алды территориясендә түбәндөгеләр рөхсәт ителми:

135.1. Яфракны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрән яндырырга;

135.2. Хужалык майданчыгыннан читтә эчке киём, киём, келәм һәм башка предметларны элэргә;

135.3. контейнер майданчыкларына керү юлларын томаларга;

135.4. Урамнарның һәм юлларның, тротуарларның, газларның һәм яшел зоналарның юл өлешендә контейнерлар (бункерлар) билгелэргә;

билгелэнгән тэртипне бозуда йорт яны территорияләренәң коймаларын үз белдегә белән билгелэргә;

135.6. Үз белдегә белән ишегалды корылмаларын төзэргә;

135.7. йорт янындагы территорияне металл ватык, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, зола һәм житештерү һәм куллану калдыклары белән капларга, тараны кушарга һәм сакларга;

калдыклар һәм чүп-чар ыргытырга;

135.9. автотранспорт чараларының түлөүле тукталышын оештырырга;

Тимер-бетон блоklar, баганалар, киртэләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар ярдәмендә квартал эчендәгә машина юлларын үз белдегәң белән ябарга;

135.11. автомашиналар, ягулык һәм майлар юуны башкарырга, тавыш сигналларын, тормозны һәм двигательләрне көйлэргә;

135.12. кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясаучы теләсә нинди эшләр башкарырга;

135.13. теләсә нинди сәүдә һәм жәмәгәт туклануы предприятияләрен, шул исәптән палаткаларны, киоскларны, ларекларны, мини-базарларны, павильоннарны, жәйгә кафеларны, житештерү объектларын, автомобильләрне, көнкүреш техникасын, аяк киёмнәрен, шулай ук кунак бүлмәләреннән тыш, автотукталышларны урнаштырырга;

135.14. йорт яны территориясенәң эчке юллары буйлап транспорт транзит хәрәкәтен башкарырга;

135.15. учак ягу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткөрү, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә жылылык белән эшкәртү өчен башка жайланмалар куллану.

136. Идарәче оешмалар түбәндөгеләрне тәэмин итэргә тиеш:

136.1. яшел утыртмаларның сакланышы;

136.2. жәй көннәрендә һәм коры көннәрдә газоннарга, чөчөклөклэргә, агачларга һәм куакларга су сибү;

136.3. аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз һәм башка төзелешләрдән башка газларның сакланышы һәм бөтенлегә;

136.4. Яңа агач һәм куаклар утырту, юллар челтәре үзгөрү һәм жиһазларны билгелэнгән тэртиптә килештерелгән проектлар буенча гына яңадан планлаштыру, агротехник шартларны үтәп урнаштыру.

137. Йорт яны территориясен төзөкләндерү:

137.1. һәр йорт биләмәсенәң территориясә, кагыйдә буларак, түбәндөгеләр булырга тиеш:

1) йорт кирәк-яракларын киптерү өчен хужалык майданчыгын, киём-салымны, келәмнәренә һәм йорт кирәк-яракларын чистартуны;

2) өлкәннәренә ял итү майданчыгы;

3) балалар өчен уен һәм спорт майданчыклары яшелләндерү һәм балаларның жәйгә һәм кышкы ялы өчен кече архитектура формаларын кирәклә жиһазлау.

138. Әгәр кишәрлек территориясә күләме мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләр йөртү өчен майданчык урнаштырылырга мөмкин.

139. Йортларның подъездлары янындагы майданчыклар, юл йөрү һәм жәяүлеләр өчен юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслекләр салганда, яңгыр суларын буш агызу мөмкинлеге каралырга тиеш.

140. Торак йортларга төзелгән жәмәгать корылмалары йортның торак өлешенән изоляцияләнгән керү юлларына ия булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспортын кую ишегалды территориясеннән читтә булырга тиеш.

141. Торак йорт ишегалды ягыннан жәмәгать билгеләнешендәге урыннар өчен тәрәзәләр һәм фатирларга керү урыннары булган материалларны, продукцияне тутыру рөхсәт ителми. Йөкне тәрәзәләре булмаган торак йортлар торбаларыннан, жир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.

142. Квартал эчендәге территорияләрдә транспорт чараларын урнаштыру кешеләрнең, шулай ук урып-жыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җиештирү

143. Торак йортлар хужалары көн саен жир кишәрлеген (шул исәптән кардан) җыялар.

144. Шәхси торак төзелеше территориясендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

145.1. карны этеп чыгарырга, чүп ташларга, шлак ташларга, йорт биләмәләре территориясенә сыек көнкүреш калдыкларын агызырга;

145.2. Ишегалды һәм аның янәшәсендәге территориядән чистартылган кар һәм бозны юлларның һәм юл йөрү юлларының юл өлешенә күчерергә яки күчерергә.

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

146. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компонентлары булган территорияне төзекләндерү элементлары булу гамәлдәге законнар таләпләре нигезендә проект документларында эшләнәргә һәм каралырга тиеш.

мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклап калу, алардан файдалану, аларны популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендәге вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озын яисә даими файдаланудагы территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кулдан күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен ныгытылырга тиеш.

147. Төзекләндерү элементларының эчтәлегенә, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементлары хужалары башкара.

Яшеллөндерү

148. Яшел утыртмалар территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләрен башкарганда гамәлдәге яшел утыртмаларны мөмкин кадәр күбрәк саклап калуы кирәк.

149. Жирлек территориясендә яшеллөндерүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләрне туфракка утырту һәм мобиль урыннарда утырту - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшеллөндерүне рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрендә (түбә яшеллөндерү), фасадаларында (вертикаль яшеллөндерү) архитектура-ландшафт объектлары (газлар, бакчалар, чөчөк түтәлләре, куаклар һәм агачлар булган майданчыклар) төзү өчен файдаланалар.

150. Яшеллөндерү объектларының эчтәлегенә - яшел утыртмаларны карау һәм яшеллөндерелгән территорияләренә төзекләндерү элементларын карап тоту, күләм корылмаларның конструктив элементларын аз гына деформацияләүне һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы чорда күчмә кече формаларны җыю эшләре комплексы ул.

151. Яшел утыртмалар хужалары бурычлы:

- 151.1. Яшел утыртмаларны саклауны һәм квалификацияле карауны тәэмин итәргә;
- 151.2. елның жәендә коры көннәрдә газларга, чәчәкләргә, агачларга һәм куакларга су сибүне тәэмин итәргә;
- 151.3. газларның сакланышын һәм бөтөнлеген тәэмин итәргә;
- 151.4. яшелләндерү объектларында сулыклар булса, аларны чиста тотарга һәм 10 елга кимендә бер мәртәбә чистартырга;
152. Күлләндерелгән территорияләрдә түбәндәгеләр рәхсәт ителми:
- 152.1. төзелешләргә, аларның эшләвен һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш, урнаштырырга;
- 152.2. агач һәм куакларны үз белдегез белән утырту һәм кисү, газон һәм чәчәк түтәлләрен юк итү;
- 152.3. агачка һәм башка яшел утыртмаларга гамак, таган, турник, кер киптерү өчен баулар тагарга, агачларга реклама һәм мәгълүмат щитлары һәм табличкаларын, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән чыгарыла торган конструкцияләргә беркетергә, объектларга, афишаларга, агитация материалларына, техник конструкцияләргә, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чараларына, баганалардан, коймалардан, реклама калканнарыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чәнечкеле киртәләрдән аерырга;
- 152.4. стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын билгеләргә, шул исәптән, ел вакытына карамастан, автостоянкалар һәм парковкалар урнаштырырга;
- 152.5. төзелеш материалларын һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозга каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләргә, шулай ук ком һәм бозга каршы реагентлар белән пычранган карны, боз төркөмнәрен кушарга;
- 152.6. яшелчә бакчалары өчен казу эшләрен башкарырга;
- 152.7. Йорт хайваннарын газларда һәм чәчәкләрдә йөртәргә;
- 152.8. яфрактарны, үләннәргә, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны лотокларга һәм башка сүүткәргеч җайланмаларга кертергә;
- 152.9. смета һәм чүпне газоннарга ташларга;
- 152.10. учак ягарга, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар уздырырга, мангаллар һәм ризыкны ачык ут ярдәмендә жылылык белән эшкәртү өчен башка җайланмалар кулланырга;
- 152.11. СОК алу өчен агачларны кисәргә, аларга сумала, башка механик җәрәхәтләр кертергә ;
- 152.12. яшел территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләргә, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;
- 152.13. Агач тамырларын күрсәдән 1,5 м ераклыкта ачарга һәм агач муеннарын җир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә.

Коймалар

153. Чикләүләргә түзү төзекләндерү өчен өстәмә элемент булып тора.
154. Коймалар бер-берсеннән аерыла:
- 1) билгеләү (декоратив, яклау, аларның ярашуы);
 - 2) биеклегә (түбәнлегә - 1,0 м га кадәр, уртача - 1,1-1,7 м, югары - 1,8-3,0 м);
 - 3) материалның төре (металл, тимер-бетон һ.б.);
 - 4) күз карашы өчен сизгерлек дәрәжәсе (үтә күренмәле, саңгырау);
 - 5) стационар (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка киртәләр.
- Коймаларны проектлау аларның урнашу урыннарына һәм билгеләнешенә карап, гамәлдәге дөүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларына, индивидуаль проектлау проектларына карап башкарыла.
155. мәдәни мирас объектлары территорияләрен түзү өлеге территорияләргә өчен билгеләнгән шөһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарылырга тиеш.

Җир өсләрен ябу

156. Жир өслеген ябуны жирлек территориясендә имин һәм уңайлы хәрәкәт итү шартлары тәэмин итә, шулай ук жирлектә барлыкка килгән төзелешнең архитектур йөзен формалаштыра.

Төзекләндерү максатларында түбәндәге төр өслекләр билгеләнде:

1) каты (капиталь) өслекләр - монолит яисә жыелма өслекләр, шул исәптән асфальт-бетоннан, цементобетоннан, табиғый таштан башкарыла;

2) йомшак (капиталь булмаган) өслекләр - табиғый халәттәге, тыгызланган яисә беркетелгән сүс материаллары белән сакланган, табиғый яисә ясалма сыпучыл материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чөчүлекләре, керамзит, резин валчык) башкарыла торган өслекләр;

3) үлән капламын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган газ өслекләре;

4) катнаш өслекләр - өслекләрнең үрелмәләрен төшкел итүче өслекләр (рәшәткә плитәсе яисә газонга баткан газ рәшәткәсе яисә йомшак өслек).

157. Яфрак төрләрен сайлап алуны аларның максатчан билгеләнеше нигезендә башкарырга кирәк:

1) каты - мөмкин булган йөкләнешләренә, сыйфатны һәм хәрәкәт составын, проектлау вакытына гамәлдә булган янгынга каршы таләпләренә исәпкә алып;

2) йомшак - территорияләренә аерым төрләрен (шул исәптән балалар, спорт майданчыкларын, этләренә йөртү өчен майданчыкларны, урамда йөрү юлларын) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекләрен исәпкә алып;

3) газлы һәм катнаш (иң экологик) күрсәткечләр.

Ябык өслекнең каты төрләрендә коры хәлдәге эләктерү коэффициенты кимендә 0,6, юештә 0,4 булса, кытыршы өслек булырга тиеш.

Жир өсләрен тыгызлау

158. Жир өслеген үзара бәйләү элементларына гадәттә төрле борт ташлары, пандуслар, баскычлар, баскычлар керә.

Бортлы ташлар

159. Юл борт ташлары тротуар һәм юл өлеше тоташкан урында түшәмәләренә өслекләре ремонтланган очракта да сакланарга тиеш булган кимендә 150 мм юл өлеше дәрәжәсеннән норматив яктан артып билгеләнә.

Машина транспортын газ белән тоташтыру урыннарында газ белән бәрүне булдырмау өчен, югары борт ташын куллану кирәк.

Жәяүлеләр коммуникацияләрен газ белән бергә бәйләгәндә, газ өсте тигезлегеннән кимендә 0,5 м ераклыктагы кимендә 50 мм дан да артык булган бакча бортын урнаштырырга мөмкин, бу газны саклый һәм чүп-чарның пычракка һәм үсемлек чүп-чарына элөгүен булдырмый, аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә төрле өслекле өслекнең төрле төрләрен тоташтыру өчен табиғый материаллар (кирпеч, агач, таш, керамик борт һ.б.) кулланырга мөмкин.

Баскычлар, баскычлар, пандуслар

160. Жәяүлеләр кичүендә 60 тан артык промилле баскыч төзүне күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм күпләп йөрүнең башка объектлары урнашкан урыннардагы төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә, инвалидлар йортлары һәм өлкәннәр баскычында һәм баскычларда 50 дән артык промилле авышканда аларны пандус белән озата барырга кирәк.

Бордюр пандусының авы 1:12 кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларын төшкәндә һәм күтәрелгәндә, ачык төстәге капма-каршы төстәге сызыклар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Бер марш чикләрендә тышкы баскычларның барлык баскычлары да баскычларның киңлегенә һәм биеклегенә буенча бертөрлелек итеп билгеләнә.

Талаучы пандус булмаганда, конструкцияләр киртәләүче бортикны кимендә 75 мм биеклектә һәм тоткычларда күздә тотарга кирәк.

Пандусның башында һәм ахырында юлның горизонталь участкалары әйләнә-тирәдәгә өслекләрдән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның ике ягында да яки пандуста да колачлау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыкта булган 800-920 мм түгәрәк яки турыпочмаклы кисенте биеклегендә тоткалар күздә тотыла.

Мәйданчыклар

161. Жирлек территориясендә түбәндәгә мәйданчыклар урнашкан: балаларның уеннары, өлкәннәрнең ялы, спорт белән шөгыльләнү, чүп-чар жыючыларны урнаштыру, этләргә йөртү, автомобильләр кую урыннары.

Төркөлгән мәдәни мирас ядкарьләренен һәм махсус сакланылуы табиғат территорияләренен саклау зоналары чикләрендә мәйданчыклар урнаштыру истәлекләрен саклау, табиғаттан файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә тәкъдим ителә.

Йорт тирәсендәгә территорияләр, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм жәрәхәтләнү куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

162. Балалар мәйданчыклары төрлелек яшь төркемнәрен өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яисә яшь мәнфәгатьләренә буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мөһүрү исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак төрләрен, мәйданчыкның газ белән тоташу элементлары, яшеллеләндерү, уен җиһазлары, эскәмия һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән мөктәпкәчә яшьтөгә балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 метрдан, кече һәм урта мөктәп яшендәгә балалар мәйданчыклары - 20 метрдан кимрәк, комплекслы уен мәйданчыклары 40 метрдан да ким булмаса, спорт-уен комплекслары 100 метрдан да ким булмаса тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан кимендә 20 метр ераклыкта урнашырга тиеш.

163. Балалар мәйданчыклары түбәндәгеләргә тиеш:

163.1. жәйгә чорда тигезсезлекләр ком сибелгән өслек планировкасы булырга;

163.2. даими рәвештә себереләргә һәм иртәнге вакытта чылатырга;

163.3. буялырга, мәйданчыкта коймаларның һәм корылмаларның буялуы елына кимендә бер тапкыр, ә ремонтны кирәк булган саен;

163.4. Транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, машина юлларыннан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунакчыл стоянкалардан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен мәйданчыклардан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлы саклау участкаларыннан изоляцияләнергә.

Травматизмны булдырмас өчен, мәйданчык территориясендә чыгыш ясаучы тамырлар яки түбән ботаклар, жир өслегендә урнашкан йске, киселгән җиһазлар калдыклары (стойкалар, фундаментлар) булу рөхсәт ителми (кагыйдә буларак, турникларда һәм таганнарда).

Янындагы территорияләрен реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын складлау рөхсәт ителми.

Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту җайланмаларын 2,5 метрдан да ким булмаган биеклектә урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

164. Балалар майданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәэмин итү өчен җаваплылык аларны эксплуатацияләүче затларга йөкләнә.

Спорт майданчыклары

165. Спорт майданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәре физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт майданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең йомшак яисә газ төрләре (жәйге чорда), спорт җиһазлары.

Спорт майданчыклары яшелләндерелә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшеллек майданчык периметры буйлап урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклегенә 2,5-3 м, майданчыкларның бер-берсенә терәлгән урыннарында биеклегенә 1,2 м.

Спорт җиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында йә махсус җиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) рекреацияләр составында урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт җиһазлары заводта ясалган, махсус эшкәртелгән өслеккә бүрәнәләрдән һәм бүрәнәләрдән ясалган (ярыклар, ярыклар булмау һ.б.) булырга мөмкин.

Урнашканда сертификацияләнгән җиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк.

Ял итү майданчыклары

166. Торак төзелеше территориясендә өлкән яшьтәге халыкның ял итү һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял майданчыкларын оештыру мөмкин. Торак йортлар тәрәзәләреннән алып тын ял итү майданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмашка тиеш, шау-шулы өстәл уеннары майданчыклары - 25 метрдан да ким булмашка тиеш.

Ял майданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлегенә гадәттә каты өслек төрләре, майданчыкның газ белән тоташу элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, урналар (ким дигәндә һәр эскәмиядә) керә, яктырту җиһазлары керә.

Майданны каплауны плитә куәте рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял майданчыкларын һәм балалар майданчыкларын берләштергәндә, балалар уеннары зонасында өслекнең каты төрләрен урнаштырырга киңеш ителми.

Парклар территорияләрендә чирәмдәге ял майданчыклары оештырылырга мөмкин.

Этләрне йөртү өчен майданчыклар

167. Этләрне йөртү өчен майданчыклар вәкаләтле органнар белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне йөртү өчен майданчык территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле өслекләр, коймалар, эскәмияләр, урна, экскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмат җиһазлары керә. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен майданчыклар микрорайонның һәм торак районның яшел утыртмалардан азат булган гомуми файдалану территорияләрендә, метрополитен һәм гомумжирлек магистральләренең техник зоналарында, 110 кВт көчәнешле электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәэмин итү чыганакларының санитар зонасынан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнештәге территорияләрдә урнашкан этләрне йөртү өчен майданнар күләме 400-600 кв.м, башка территорияләрдә - 800 кв.м, барлыкка килгән

төзелеш шартларында мейданчыктарның кечерәйтелгән күләме, булган территория мөмкинлекләрдән чыгып, кабул ителергә мөмкин.

Мейданчык чигеннән алып торақ һәм жәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара кимендә 25 метр, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мейданчыктары участкаларына, ял мейданчыктарына кадәр кимендә 40 метр булырга тиеш.

Мейданны төзү, кагыйдә буларак, биеклегә 1,5 м булган жиңел металл челтәрдән башкарыла. Чикләнгән элементлары һәм секцияләре арасындагы ераклык, аның аскы кырые һәм жиңе хайванга мейданчыктан чыгып китәргә рөхсәт итәргә яки имгәнү китерергә тиеш түгел.

Мейданчык территориясендә мейданчыктан файдалану кагыйдәләре булган мөгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

168. Йорт хайваннары хужалары үз хайваннарының эскрементларын жиңю һәм утильләштерүне мөстәкыйль гәмәлгә ашыралар.

Хайваннар хужалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаска, шулай ук әйләнә-тирәдәгеләр өчен санитария нормалары нигезендә тынлыкны тәэмин итәргә, гәмәлдәге санитария-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар мейданчыктары

169. Жиңрлек территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре: автомобильләре кыска вакытлы һәм озак саклау урыннарына урнаштырыла.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслекнең каты төрләрен, өслекләренә бәйләү элементларын, коймаларны яисә чүп-чар өчен кечкенә контейнерларны, яктырту жиңланмаларын, мөгълүмати жиңһазларны (курсәткечләренә).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участкаларына килү юллары жиңәүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешмәскә тиеш.

Автотранспорт чараларын озак вакытлы һәм кыска вакытлы саклау участогы аша жиңәүлеләр өчен транзит юллар оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы 3 м дан да ким булмаган киңлектәге яшел утыртмалар полосасы белән башка территориядән аерылырга мөмкин.

Кече архитектура формалары

170. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналарны һәм корылмаларны төзүнең, реконструкцияләүнең һәм капитал ремонтлауның проект документациясе, шулай ук төзекләндерү яисә эскиз тәкъдимнәре проектларының "Төзекләндерү" бүлегә нигезендә гәмәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга тәкъдим ителә. Тарихи төзелеш зоналары, жиңрлекнең үзәк үзәге, жиңрлекнең күп функцияле үзәкләре һәм зоналары өчен кече архитектура формалары индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

171. Кече архитектура формаларына төп таләпләр түбәндәгеләр:

171.1. Территорияне төзекләндерү элементларының архитектур һәм ландшафт даирәсе характерына туры килүе;

171.2. Материалларның декоратив һәм эксплуатация сыйфатының югары булуы, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклап калу;

171.3. Конструкциянең ныклығы, ышанычлылығы, иминлегә.

Тышкы реклама һәм мөгълүмат чаралары

172. Тышкы реклама һәм мөгълүмат урнаштыру чаралары.

172.1. Тышкы реклама һәм мөгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Гамәлдәге такталардан һәм режимлы табличкалардан тыш, тышкы мәгълүмат чаралары вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аның белән тулысынча яраштырып урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хужалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын жыештырырга тиеш.

Реклама яки мәгълүмати хәбәрләр урнаштырмыйча тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырын зарарлау, шулай ук тышкы реклама чараларын һәм полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән мәгълүматны ябыштыру, ябыштыру рәхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмат конструкциясе хужасы территорияне төзекләндерү һәм (яисә) фасадның тышкы кыяфәтен монтаждан соң (демонтаждан) өч тәүлек дәвамында торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә демонтацияләнергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә объектлар корылмаларына һәм корылмаларына зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклығын һәм тотрыклылыгын киметү рәхсәт ителми.

172.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләргә мөмкин:

- көйләнгән конструкция;
- декоратив панно;
- консол конструкциясе;
- түбә конструкция;
- витрин конструкция;
- гамәлгә кую тактасы;
- режимлы табличка;
- модульле конструкция;
- стела;
- калкан конструкциясе;
- флаглар композициясе;
- Махсуслаштырылган конструкция.

172.4. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, эзерләү һәм урнаштыру төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкарлары) турында Россия Федерациясе законнары таләпләре, аларны саклау һәм алардан файдалану таләпләре нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы законнар таләпләрен үтәгән килеш урнаштырылырга тиеш;

Ике яки аннан да күбрәк тел кулланган очракта, текстлар эчтәлек һәм техник бизәлеш буенча тиндәш булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

Гражданның игълан итү өчен шартлар, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары

173. Мәдәни һәм спорт чараларының игъланнарын, афишаларын урнаштыру гражданның күпләп була торган урыннарда һәм жанлы жәяүлеләр зоналарында билгеләнә торган махсус тумбаларда, калканнарда һәм стендларда гына рәхсәт ителә.

Игъланнар өчен дивар аерым торучы объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда асылма калканнар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

VI. Коммуникацияләргә төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен уздыруга төп таләпләр

174. Юл өслекләрен грунт белән каплауга яисә ачуга бөйле эшләр (жир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яисә ремонтлау, свай һәм шпунт

тутыру, электр тапшыру линияләре терәкләрен, элемтә, яктырту терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), яктырту планын тәзү, грунт планировкасы һәм башка эшләр) вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рәхсәт (жир эшләрен житештерү ордеры) булганда гына башкарыла.

175. Жирлек территориясен төзекләндерүгә бәйле жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм уздыру, жир эшләрен житештерүгә ордер алу һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

176. Яшел утыртмаларны сүтү яисә күчереп утырту кирәк булганда, Башкарма комитетның күрсәтмәсен билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерергә һәм яшел утыртмаларны сүтеп яисә күчереп утыртырга кирәк.

177. Жирлек юлларында хәрәкәтне вакытлыча чикләү яисә туктату, юлның ике ягынан да заказчылар һәм эшләр житештерүчеләр турында кирәкле барлык белешмәләрен, эшләр срокларын, әйләнешнең мөмкин булган маршрутларын мәжбүри урнаштырган вәкаләтле орган тарафыннан бирелә торган рәхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән калканның рәвешә һәм эчтәлегә рәхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

178. Вакыты узган ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләре ирәкле дип таныла.

VII. Уңайлы мохиткә аерым таләпләр

179. Торак мохитне төзекләндерү объектларын, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидлар өчен торак пунктлар тирәлегеннән файдалану мөмкинлеген, әлегә объектларны өлкәннәрнең һәм инвалидларның күчеп йөрүенә ярдәм итә торган элементлар һәм техник чаралар белән тәзмин итүне күздә тоту тәкъдим ителә.

Өлкән яшьтәге затларны һәм инвалидларны хәрәкәткә китерүче техник чаралар һәм җайланмалар проектлау, тәзү, урнаштыру, расланган проект документациясе нигезендә яңа төзелештә заказчы тарафыннан гамәлгә ашырылырга тәкъдим ителә.

VIII. Биналар (алардагы биналар) милекчеләренең һәм янәшәдәге территорияләренә төзекләндерүдә корылмаларның катнашу тәртибе

180. Жирлек территорияләренең тиешле санитар торышын тәзмин итү, әйләнә-тирә мохитне пычратудан саклау һәм яклау чараларын гамәлгә ашыру максатларында хужалык субъектларына һәм физик затларга беркетелә.

181. Хужалык итүче субъектлар һәм физик затлар, әгәр законда яисә шартнамәдә башкасы каралмаган булса, янәшәсендәге территорияне җыештырырга һәм санитар карап торырга хокукы:

181.1. идарәче оешмалар - күпфатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук 5 м радиустагы төп фасад ягынан йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

181.2. социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә территорияләр, шулай ук учреждение территориясе алдындагы жир кишәрлеге, 10 м радиуста төп фасад ягынан йә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) башка яктан - 10 м радиуста;

181.3. Күпфатирлы торак йортларда төзелгән торак булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар, идарәче оешма белән шартнамә булмаган очракта, янәшәдәге территорияне озынлыкка - биналарның бөтен озынлыгы буена, киңлегенә - 10 м ераклыкта яисә юл өлеше бордюрына кадәр (юл буйлап урнашкан очракта) җыештырырга хокукы;

181.4. сәнэгать предприятиеләре һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмалар - аларга килү юллары, тротуарлар, аларга якин коймалар, санитар-яклау зоналары. Предприятиеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитария кагыйдәләре һәм нормалары таләпләре нигезендә билгеләнә;

181.5. төзүче - 50 м радиустагы төзелеш мәйданчыклары янындагы территорияләр һәм гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә 50 м радиуста аларга килү юллары;

181.6. торак йортлар хужалары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә (яки, жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, жир кишәрлегенең асылда урнашкан чиге буенча) һәм территорияләр, 5 м ераклыкта яисә урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

181.7. стационар булмаган объектлар (лоткалар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар хужалары - жир участогы объекттын урнаштыру өчен бирелгән территория һәм аның янәшәсендәге территория урынның тышкы чигеннән алып урам юлына кадәр 10 м ераклыкта (юл буйлап объект урнашкан очракта);

181.8. базарлар идарәче компанияләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы оешмалары (рестораннар, кафелар, кибетләр) - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә территорияләр һәм аның янәшәсендәге территорияләр кишәрлек чикләреннән 50 м радиуста һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

181.9. биналарның, корылмаларның милекчеләре яисә башка хокук ияләре - бина, корылма периметры яисә бирелгән жир кишәрлегенең чиге һәм аның янәшәсендәге территория участок чикләреннән 10 м радиуста һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

181.10. автомобиль юлының һәм башка жир кишәрлекләренең бүленгән полосасы чикләрендә урнашкан ягулык салу станцияләре - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә һәм аның янәшәсендәге территорияләр кишәрлек чикләреннән 50 м радиуста һәм урамның машина йөрү өлешенә кадәр;

181.11. гараж кооперативлары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә территорияләр, кишәрлек чикләреннән 50 м радиустагы якин территория һәм урамның юл өлешенә һәм аларга килү юлларына кадәр;

181.12. күмү урыны - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чикләреннән 10 м радиуста якин территория;

181.13. гомуми файдаланудагы территорияләр - бурычлар вәкаләтле органнарға йөкләнә;

181.14. жир кишәрлекләренең хокук ияләре - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә (яки, жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, жир кишәрлегенең фактта барлыкка килгән чиге буенча) һәм жир кишәрлегенең тышкы чигеннән 5 м ераклыктагы йә урамның машина йөри торган өлешенә кадәрге территорияләр (юл буйлап объект урнашкан очракта);

181.15. автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау тукталышлары хужалары - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә территория һәм жир кишәрлегенең тышкы чигеннән 10 м ераклыкта һәм урамның машина юлына кадәр (юл буйлап объект урнашкан очракта) янәшәдәге территория.

IX. Кагыйдәләр таләпләренең үтәлешен тикшереп тору

203. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар әлеге Кагыйдәләрдә билгеләнгән жирлек территориясен төзекләндерү таләпләрен үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

Әлеге Кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә (Административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплы булган Россия Федерациясенең федераль законнарында һәм башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш) җаваплылыкка китерә.

205. Төзөклөндөрү өлкөсөндө законнар һәм муниципаль хокукый актлар талөплөрөн үтәмөгөн яисә тиешенчө үтәмөгөн өчен жаваплылыкка жөлеп итү затны күрсөтелгөн талөплөрне үтөүдөн һәм кертелгөн хокук бозуларны бетерүүдөн азат итми.